

Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten

December 2003

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken

	<i>Pagina</i>
1	Inleiding 4
2	Algemeen 5
2.1	Introductie 5
2.2	Doelstelling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 6
2.3	Aansturing van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 7
2.4	Bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 8
2.5	Verhoudingen tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 9
2.6	Personele samenstelling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 9
2.7	Rekrutering van leden van inlichtingen- en veiligheidsdiensten 10
2.8	Gedwongen rekrutering 10
2.9	Willekeurige arrestaties 11
2.10	Verhoor- en martelmethodes 11
3	Inlichtingendiensten 13
3.1	Jihaz al-Mukhabarat al-Amma (Algemene Inlichtingendienst) 13
3.1.1	Historische achtergrond 13
3.1.2	Organisatiestructuur 14
3.1.3	Taakstelling/werkwijze 22
3.1.4	Rekrutering 24
3.2	Al-Istikhbarat al-‘Askariyya (Militaire Inlichtingendienst) 24
3.2.1	Historische achtergrond 24
3.2.2	Organisatiestructuur 25
3.2.3	Taakstelling/werkwijze 27
3.2.4	Rekrutering 29
4	Veiligheidsdiensten 30
4.1	Al-Amn al-Khass (Speciale Veiligheidsdienst) 30
4.1.1	Historische achtergrond 30
4.1.2	Organisatiestructuur 31
4.1.3	Taakstelling/werkwijze 33
4.1.4	Rekrutering 35
4.2	Mudiriyyat al-Amn al-‘Amm (Algemene Veiligheidsdienst) 36
4.2.1	Historische achtergrond 36
4.2.2	Organisatiestructuur 37
4.2.3	Taakstelling/werkwijze 40
4.2.4	Rekrutering 42
4.3	Al-Amn al-‘Askariyya (Militaire Veiligheidsdienst) 43
4.3.1	Historische achtergrond 43
4.3.2	Organisatiestructuur 43
4.3.3	Taakstelling/werkwijze 44
4.3.4	Rekrutering 44

5	Conflictdeterminatie	45
5.1	Iran-Irak oorlog (1980 – 1988)	45
5.2	Bezetting van en de oorlog om Koeweit (augustus 1990 – maart 1991)	47
5.3	Anfal campagne tegen de Koerden (1987 – 1988)	48
5.4	Opstand tegen het Iraakse bewind – intifadah (maart 1991)	50
6	Samenvatting	53
	Bijlage(n)	54
I	Literatuurlijst	55
II	Structuur en rangen in de voormalige Iraakse strijdkrachten	58

1 Inleiding

In aanvulling op de eerder verschenen algemene ambtsberichten inzake Centraal-Irak worden in dit algemeen ambtsbericht de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten¹ beschreven voorzover van belang voor de beoordeling van asielaanvragen van medewerkers van die inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dit ambtsbericht heeft betrekking op de situatie zoals die bestond vóór de val van het Baath-bewind op 9 april 2003.

Dit ambtsbericht is deels gebaseerd op informatie uit openbare bronnen. Bij de opstelling van dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van rapportages van verschillende VN-organisaties, non-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien ligt op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op enige algemene onderwerpen die betrekking hebben op alle in dit algemeen ambtsbericht te behandelen inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

In hoofdstuk drie komen de Iraakse inlichtingendiensten aan de orde. Daarbij wordt achtereenvolgens per dienst ingegaan op de historische achtergrond, de organisatiestructuur, de taakstelling en werkwijze en de rekrutering.

In hoofdstuk vier wordt ingegaan op de Iraakse veiligheidsdiensten. Zoals in hoofdstuk drie wordt ook hier per dienst de historische achtergrond, de organisatiestructuur, de taakstelling en werkwijze en de rekrutering behandeld.

Hoofdstuk vijf handelt over conflictdeterminatie. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een viertal gewapende interne en internationale conflicten waarbij Irak in het verleden betrokken is geweest.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk zes.

---

¹ In Irak bestonden vóór de val van het Baath-bewind op 9 april 2003 meerdere inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In dit ambtsbericht worden de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van het regime van Saddam Hoessein beschreven. In het noorden van Irak waren evenwel ook diensten van KDP en PUK actief.

2 Algemeen

2.1 Introductie

In Centraal-Irak bestond tot de val van het Baath-bewind op 9 april 2003 een machtig en omvangrijk netwerk van inlichtingen- en veiligheidsdiensten, dat in de eerste plaats tot bescherming van president Saddam Hoessein en het aan de macht houden van diens regime diende.² Terwijl in andere landen inlichtingen- en veiligheidsdiensten ressorteren onder hun respectievelijke ministeries, zoals de ministeries van Defensie of Binnenlandse Zaken, werden zij in Irak weliswaar officieel gecontroleerd door de Nationale Veiligheidsraad, maar had in feite Saddam Hoessein zelf de supervisie.³ Na Saddam Hoessein was zijn jongste zoon Qusay mogelijk de machtigste persoon in het Iraakse veiligheidsapparaat met directe controle over de Speciale Veiligheidsdienst (*al-Amn al-Khass*), de Speciale Republikeinse Garde (*al-Haras al-Jumhuri al-Khass*) en de Republikeinse Garde (*Al-Haras al-Jumhuri*).⁴ Daarnaast was Qusay plaatsvervangend voorzitter van de overkoepelende Nationale Veiligheidsraad (*Al-Maktab al-Amn al-Qawmi*). In het kader van dit algemeen ambtsbericht zal nader worden ingegaan op de belangrijkste inlichtingen- en veiligheidsdiensten⁵ binnen het Iraakse inlichtingen- en veiligheidsapparaat, te weten:

- *Jihaz al-Mukhabarat al-Amma* (Algemene Inlichtingendienst);
- *Al-Istikhbarat al-‘Askariyya* (Militaire Inlichtingendienst);
- *Al-Amn al-Khass* (Speciale Veiligheidsdienst);
- *Mudiriyyat al-Amn al-‘Amm* (Algemene Veiligheidsdienst);
- *al-Amn al-‘Askari* (Militaire Veiligheidsdienst).

Naast deze inlichtingen- en veiligheidsdiensten maakten ook enige andere organisaties deel uit van het Iraakse veiligheidsapparaat. De volgende organisaties dienen hier genoemd te worden⁶:

---

² Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part one, juli 1997, p. 312.

³ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part one, juli 1997, p. 312.

⁴ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part one, juli 1997, p. 312; National Review Online, James S. Robbins: Overthrowing Saddam, 18 februari 2002; Middle East Review of International Affairs, Vol. 4, no. 4, Amatzia Baram: Saddam Husayn between his power base and the international community, december 2000.

⁵ Zie voor informatie over geheime diensten als Al-Jihaz al-Khass en Amn al-Hizb het algemeen ambtsbericht Centraal-Irak, november 2002.

⁶ In dit ambtsbericht zal niet verder worden ingegaan op deze organisaties. Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Centraal-Irak, Den Haag, november 2002.

- *al-Haras al-Jumhuri al-Khass* (Speciale Republikeinse Garde);
- *al-Haras al-Jumhuri* (Republikeinse Garde);
- *Fedayeen Saddam* (paramilitair apparaat);
- *National Defense Battalions* (Koerdische milities⁷);
- *Mujahidin Khalq-I-Iran* (de Iraanse Mujahidin in Irak);
- *lokale vertegenwoordigers van de Baath-partij*.

Deze organisaties konden de inlichtingen- en veiligheidsdiensten waar nodig ondersteunen. Daarnaast bestond in Irak nog de Speciale Presidentiële Garde (*Himayat Riasat al-Khassa*). Deze organisatie behoorde niet tot het Iraakse veiligheidsapparaat, maar was de meest elitaire beveiligingsdienst van Saddam Hoessein.

2.2 Doelstelling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Het centrale doel van de Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Speciale Veiligheidsdienst, de Algemene Veiligheidsdienst en de Militaire Veiligheidsdienst was het absoluut veilig stellen van de macht van Saddam Hoessein, de regerende Baath-partij, de economische belangen van het bewind en de bewindslieden, de regionale positie van Irak en de Iraakse belangen in het buitenland. Daartoe gebruikte men een veelvoud aan terreurmiddelen, waaronder spionage, chantage, verkrachting, marteling en executie en, meer algemeen, het zaaien van angst onder de bevolking. Terreur was één van de steunpilaren van het bewind. Volgens schattingen hebben tienduizenden Iraakse burgers in de Iraakse gevangenissen het leven verloren. Dit veelal na marteling of door zogenaamde ‘prison cleansing operations’.

Naast gewelddadige repressie was het scheppen van een klimaat van angst een essentieel doel van de verschillende inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het is in Irak algemeen bekend dat de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten op systematische wijze geweld, waaronder marteling, toepasten en zonder achterlating van enig spoor burgers konden laten verdwijnen en dit ook op grote schaal deden. De Iraakse autoriteiten hebben deze handelwijze tot het midden van de negentiger jaren ook tamelijk openlijk verkondigd, onder meer door het in omloop brengen van video’s van martelingen. Het is niet aannemelijk dat een betaalde medewerker van de onderscheiden inlichtingen- en veiligheidsdiensten – ook als hij/zij een lage rang had – onwetend was van de aard van de activiteiten van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

---

⁷ Deze Koerdische milities werden in de volksmond denigrerend ‘Jash’ of ‘Jahsh’ (‘Ezeltjes’) genoemd. Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Centraal-Irak, Den Haag, november 2002, p. 85/86.

2.3 Aansturing van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Speciale Veiligheidsdienst, de Algemene Veiligheidsdienst en de Militaire Veiligheidsdienst werden officieel gecontroleerd door de Nationale Veiligheidsraad (*Al-Majlis al-Amn al-Qawmi*)⁸, maar in feite had Saddam Hoessein zelf de supervisie over het inlichtingen- en veiligheidsnetwerk. De Nationale Veiligheidsraad stond formeel onder leiding van Saddam Hoessein. De dagelijkse leiding was in handen van zijn jongste zoon Qusay. De exacte samenstelling van de veiligheidsraad is niet bekend. Zo zouden volgens sommige bronnen de hoofden van de vijf belangrijkste inlichtingen- en veiligheidsdiensten⁹ en andere stafleden van het Presidentieel Bureau¹⁰, naast Saddam Hoessein en Qusay, daarin zitting hebben gehad. Volgens een andere bron was het hoofd van de Militaire Veiligheidsdienst formeel geen lid van de Nationale Veiligheidsraad, maar woonde deze wel de vergaderingen bij.¹¹ In de Nationale Veiligheidsraad had ook een vertegenwoordiger van het Iraakse leger zitting.¹²

Binnen het Presidentieel Bureau waren de organen vertegenwoordigd die de veiligheid van de staat dienden te garanderen en feitelijk met het dagelijks bestuur waren belast. Het Presidentieel Bureau stond onder leiding van Ahmad Hoessein al-Samarra'i. De daadwerkelijke macht was echter in handen van luitenant-generaal Abed Hmoud Hamed al-Tikriti, de secretaris van de president (met de rang van minister). Naast de hoofden van de Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Speciale Veiligheidsdienst en de Algemene Veiligheidsdienst maakten de hoofden van de Speciale Republikeinse Garde en de Republikeinse Garde, alsmede de Gouverneur van de Iraakse Centrale Bank als staflid deel uit van het Presidentieel Bureau.

De Nationale Veiligheidsraad beschikte over een 'Joint Operations Room' die de veiligheidskrachten in Bagdad coördineerde. De 'Joint Operations Room' die onder bevel stond van Qusay, bevond zich in het Presidentieel Paleis in Bagdad en werd bemand door leden van de Speciale Veiligheidsdienst. De inzet en verplaatsing van een aantal eenheden in Bagdad werd controleerd door de 'Joint

⁸ De Nationale Veiligheidsraad wordt ook wel genoemd het Nationaal Veiligheidsbureau (*al-Maktab al-Amn al-Qawmi*). In het Engels: National Security Council.

⁹ Al-Amn al-Khass, al-Mukhabarat, al-Istikhbarat, al-Amn al-'Amm en al-Amn al-'Askari.

¹⁰ In het Engels: Office of the Presidential Palace.

¹¹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 313.

¹² Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 313; www.fas.org/irp/world/iraq/nsc.htm.

Operations Room' op basis van een dagelijks schema dat werd opgesteld door de Nationale Veiligheidsraad. Het betrof de volgende eenheden:

- de 'Snelle Interventie Brigade' van de Speciale Republikeinse Garde;
- de 'Snelle Interventie Brigade' van de Algemene Veiligheidsdienst;
- het 'Snelle Interventie Bataljon' van de Militaire Inlichtingendienst;
- het veiligheidsbataljon van de Militaire Inlichtingendienst;
- de records afdeling van de Algemene Inlichtingendienst.

Deze eenheden waren met de 'Joint Operations Room' verbonden door een computernetwerk dat het voorjaar van 1996 in strijd met de VN-sancties vanuit Jordanië naar Irak werd gesmokkeld.¹³

2.4 Bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Medewerkers van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten - en met name de hoofden van de diensten - stonden in Irak buiten de wet. De bevoegdheden van de hoofden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten waren in beginsel onbeperkt. Men kon elke handeling die men wenselijk achtte ondernemen, indien daarmee de staatsveiligheid bewaakt zou worden. Hierbij moet ook gedacht worden aan (opdracht geven tot) marteling en/of (buitengerechtelijke) executie van vermeende tegenstanders van het regime. Het bewijs dat iemand daadwerkelijk een concrete tegenstander van het regime was, hoefde geenszins geleverd te worden. Naar verluidt zouden officieren vanaf de rang van kolonel (*aqeed*) pas over concrete beslissingsbevoegdheid hebben beschikt. Lagere officiersrangen zouden vooral een uitvoerend karakter hebben gehad.

Hoe sneller men binnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten werd bevorderd, hoe loyaler men werd aangemerkt. Deze loyaliteit was veelal gebleken via specifieke handelingen (zoals bijvoorbeeld concrete betrokkenheid bij het elimineren van anti-regeringsgezinde personen).

Indien functionarissen van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten enige handeling mochten begaan die als staatsvijandig kon worden worden aangemerkt, dan zouden zij ook aan vervolging zijn blootgesteld.

¹³

Federation of American Scientists, Iraqi Intelligence agencies: National Security Council, www.fas.org/irp/world/iraq/nsc.htm.

2.5 Verhoudingen tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Saddam Hoessein voerde sinds zijn aantreden als president van Irak in 1979 een uitgekiende verdeel- en heerspolitiek om zijn macht te behouden. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de ruggengraat van zijn bewind, waren eveneens hieraan onderhevig. Het belang, de invloed en macht van deze diensten wisselden onderling voortdurend.¹⁴ Ook de leidinggevenden van de diensten rouleerden regelmatig. Daarnaast wijzigde het takenpakket van de onderscheiden diensten vaak. Door de diensten en hun leidinggevenden tegen elkaar uit te spelen, voorkwam Saddam Hoessein dat een bepaalde dienst teveel macht en kennis verzamelde en daardoor een gevaar voor zijn machtspositie kon vormen. De verschillende inlichtingen- en veiligheidsdiensten werkten nauwelijks met elkaar samen en dienden veelal overlappende taken te verrichten. Verder werd door middel van onderlinge spionage een verdeel- en heerspolitiek gevoerd.

Hoewel de inlichtingen- en veiligheidsdiensten formeel werden gecontroleerd door de Nationale Veiligheidsraad werd informatie, naar het schijnt, in de praktijk ook direct aan het Presidentieel Bureau verstrekt. De hoofden van de verschillende diensten zouden er zo op gebrand zijn indruk te maken op Saddam Hoessein, dat zij hun beste informatie liever direct aan hem, Qusay of één van de hoogste medewerkers van het Presidentieel Bureau gaven, dan aan de Nationale Veiligheidsraad. In het laatste geval zouden zij hun informatie hebben moeten delen met hun collega's.¹⁵

2.6 Personele samenstelling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Speciale Veiligheidsdienst, de Algemene Veiligheidsdienst en de Militaire Veiligheidsdienst bestonden overwegend uit familieleden van Saddam Hoessein, leden van zijn Al-Bu Naser stam en personen en wiens familie oorspronkelijk afkomstig waren uit de steden Tikrit, Dur, Sharqat, Huwayja, Bayji, Samarra, Ramadi, Ani, Diyala en Hadith en omgeving. Soennitische stammen en families die een machtige rol hebben gespeeld in het veiligheidsapparaat zijn onder meer Al-Douri, Al-Dulaimi, Al-Janabi, Al-Juburi (gemengd soennitisch/sji'itisch), Al-Obeidi, als ook Al-Tikriti, Al-Ani, Al-Hadithi en Al-Samarra'i.¹⁶

---

¹⁴ Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Centraal-Irak, Den Haag, november 2002, p. 19 e.v.

¹⁵ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 313

¹⁶ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 1.

2.7 Rekrutering van leden van inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De Speciale Veiligheidsdienst rekruteerde enkel onder soennitische Arabieren die ofwel behoorden tot de familie en/of stam van Saddam Hoessein danwel uit zijn geboortestreek (Awja, Tikrit) afkomstig waren.

De Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Algemene Veiligheidsdienst en de Militaire Veiligheidsdienst rekruteerden met name onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de zogenaamde soennitisch-Arabische driehoek Mosul-Bagdad-Ramadi. Deze trend bestond sinds het begin van de jaren negentig. Tot eind jaren tachtig konden ook anderen dan soennieten deel uitmaken van deze diensten. Sinds de sji'itische en Koerdische intifada van 1991 was dit aanzienlijk moeilijker, doch niet volledig onmogelijk. Sji'ieten en Koerden konden, indien zij afkomstig waren uit als loyaal bekend staande families, deel uitmaken van deze diensten.

De rekrutering vond in beide gevallen plaats via patronagenetwerken. Dit betekende dat men enkel werd gerekruteerd door personen die men reeds langdurig kende en met wie men goede relaties onderhield. Het kon hierbij gaan om onder meer familieleden, stam- of clangenoten, vrienden, burens en studiegenoten.

2.8 Gedwongen rekrutering

Gedwongen rekrutering van leden van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten kwam zo ver bekend niet voor in verband met de sensitieve taken die genoemde diensten moesten verrichten. Het onder dwang inlijven van medewerkers bracht een buitengewoon groot veiligheidsrisico met zich mee. Sommigen vonden echter dat het moeilijk zoniet onmogelijk was te weigeren wanneer zij werden gevraagd voor de genoemde diensten, omdat zij de risico's van weigering niet durfden te accepteren.¹⁷

Het kon voorkomen dat burgers gedwongen werden informatie te verstrekken aan de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Men had in dat geval echter geen dienstverband met een van deze diensten.

¹⁷

Bij weigering was van alles mogelijk: ontslag, detentie, marteling, executie. Ook familieleden konden deze risico's lopen. Het kon echter ook voorkomen dat men na weigering ongemoeid werd gelaten. In dictaturen speelt willekeur altijd een rol, ook hier.

2.9 Willekeurige arrestaties

Duizenden mensen zijn in Irak de afgelopen jaren slachtoffer geworden van willekeurige arrestaties op verdenking van oppositionele activiteiten of omdat zij verwanten waren van personen die door de autoriteiten werden gezocht. Arrestaties werden uitgevoerd door veiligheidsfunctionarissen die zeer vaak burgerkleding droegen en behoorden tot een van de inlichtingen- of veiligheidsdiensten in Irak, waaronder de Algemene Veiligheidsdienst, de Speciale Veiligheidsdienst, de Militaire Inlichtingendienst en de Militaire Veiligheidsdienst. Aan de arrestant werd geen arrestatiebevel getoond en betrokkene en zijn familieleden werd geen reden van arrestatie gegeven. De arrestanten werden doorgaans incommunicado vastgehouden in gevangenissen zoals Abu Ghraib, detentiecentra zoals Al-Radhwaniiyya en andere detentiecentra die tot bovengenoemde inlichtingen- en veiligheidsdiensten behoorden. Zij hadden geen toegang tot advocaten en familieleden. In de meeste gevallen wisten familieleden niet waar de betrokken persoon verbleef en durfden zij ook niet daarnaar te vragen.¹⁸

2.10 Verhoor- en martelmethodes

De martelmethodes die de inlichtingen- en veiligheidsdiensten gebruikten, zijn reeds uitgebreid beschreven door mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International (AI).¹⁹ AI heeft gerapporteerd dat politieke gevangenen onmiddellijk na hun arrestatie werden gemarteld en dat de martelingen in het algemeen plaatsvonden in het hoofdkwartier van de Algemene Veiligheidsdienst in Bagdad of bij de afdelingen daarvan in Bagdad en in de provincies. Marteling vond ook plaats in het hoofdkwartier en andere afdelingen van de Algemene Inlichtingendienst in Al-Hakmiyya in Bagdad, in politiebureaus, in detentiecentra zoals Al-Radhwaniiyya,²⁰ alsmede in talloze andere detentiecentra.²¹

AI maakt melding van de volgende marteltechnieken.

Slachtoffers van marteling werden geblinddoekt, van hun kleding ontdaan en urenlang opgehangen aan hun polsen. Elektrische schokken werden toegediend op verschillende lichaamsdelen, waaronder genitaliën, oren, tong en vingers.

---

¹⁸ Amnesty International, Iraq: Victims of Systematic Repression, AI Index: MDE 14/10/99, Londen, november 1999, p.6.

¹⁹ Amnesty International, Systematic torture of political prisoners, AI Index: MDE 14/008/2001, Londen, augustus 2001, p. 1.

²⁰ Amnesty International, Systematic torture of political prisoners, AI Index: MDE 14/008/2, augustus 2001, p. 1.

²¹ Het is niet bekend of iedere veiligheidsdienst over een eigen rechtbank en detentiecentrum beschikte.

Slachtoffers hebben AI beschreven hoe zij werden geslagen met stokken, zweepen, slangen of metalen staven en hoe zij urenlang werden opgehangen aan een draaiende fan aan het plafond of aan een horizontale paal, terwijl hen herhaaldelijk elektrische schokken werden toegediend. Sommige slachtoffers werden gedwongen toe te kijken hoe anderen, onder wie hun eigen verwanten of familieleden, voor hun ogen werden gemarteld. Andere methoden van fysieke marteling die door voormalige slachtoffers werden beschreven, zijn onder meer het gebruik van falaqa (het slaan op de voetzolen), het uitdrukken van sigaretten op verschillende lichaamsdelen, het uittrekken van vinger- en teennagels en het doorboren van handen met een elektrische boormachine. Sommigen werden sexueel misbruikt en bij anderen werden objecten, waaronder gebroken flessen, met kracht in hun anus gebracht. In aanvulling op fysieke martelingen, werden gedetineerden bedreigd met verkrachting en waren zij het onderwerp van schijnexecuties. Zij werden in cellen geplaatst waar zij het geschreeuw konden horen van anderen die gemarteld werden en waar hun slaap werd onthouden. Sommigen hebben lange periodes in eenzame opsluiting doorgebracht. Sommige gedetineerden ontvingen ook de bedreiging dat een vrouwelijke verwante zou worden opgehaald, met name de echtgenote of de moeder, en voor hun ogen zou worden verkracht. Sommige van deze dreigementen zijn ook uitgevoerd.²² Dit overzicht van bekende en/of beschreven martelmethoden is zeker niet limitatief.

---

²²

Amnesty International, Systematic torture of political prisoners, AI Index: MDE 14/008/2, augustus 2001, p.2 en 3.

3 Inlichtingendiensten

In dit hoofdstuk worden de Iraakse inlichtingendiensten behandeld. Eerst wordt de Algemene Inlichtingendienst (*Mukhabarat*) behandeld. Vervolgens wordt ingegaan op de Militaire Inlichtingendienst (*Istikhbarat*).

3.1 Jihaz al-Mukhabarat al-Amma²³ (Algemene Inlichtingendienst)

3.1.1 Historische achtergrond

De Algemene Inlichtingendienst (*Al-Mukhabarat*) kwam voort uit de Iraakse Arabisch Socialistische Baath-partij. Saddam Hoessein nam in oktober 1959 deel aan een mislukte poging van de Baath-partij om een aanslag te plegen op de toenmalige heerser van Irak, ‘Abd al-Karim Qasim. Saddam Hoessein wist aan zijn arrestatie wegens zijn rol in de aanslag te ontsnappen. De 26-jarige Saddam Hoessein nam in 1964 plaats in het leiderschap van de Baath-partij en creëerde, onder zijn exclusieve leiding, een kleine interne veiligheids- en inlichtingenorganisatie die bestond uit enkele jongere leden van de Baath-partij die hij hoogst persoonlijk uitkoos. Deze eenheid werd wel genoemd bij de codenaam *Jihaz al-Khass* (the Special Apparatus).²⁴ ²⁵ Na 1968 stond de eenheid bekend als *Jihaz al-Hanin* (the Yearning Apparatus).²⁶ *Al-Jihaz* was berucht vanwege de moord op zowel leden van andere politieke groeperingen als leden van de Baath-partij. Saddam Hoesseins ervaring in het leiden van deze kleine veiligheids- en inlichtingeneenheid maakte het hem mogelijk geleidelijk aan controle te krijgen over de organisatie van de partij.²⁷ In 1973 werd *al-Jihaz*, als reactie op de mislukte coup poging van de toenmalige directeur van de Algemene Veiligheidsdienst Nadhim Kazzar, officieel omgevormd tot de *Da’irat al-Mukhabarat al-‘Amma* (Algemene Inlichtingendienst).²⁸

²³ *Jihaz al-Mukhabarat al-Amma* is ook bekend onder de namen *al-Mukhabarat*, *al-Mukhabarat al-Amma* en *Da’irat al-Mukhabarat al-‘Amma*. In het Engels ook: General Intelligence, General Intelligence Directorate (GID), General Intelligence Department (GIS), General Intelligence Service (GIS) en Iraqi Intelligence Service (IIS).

²⁴ De eenheid dient niet te worden verward met de Speciale Veiligheidsdienst.

²⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 5.

²⁶ Makiya, Kanan, Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq, University of California Press, Berkeley en Los Angeles, 1998, p. 15.

²⁷ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 5.

²⁸ Makiya, Kanan, Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq, University of California Press, Berkeley en Los Angeles, 1998, p. 15.

De laatst bekende directeur van de Algemene Inlichtingendienst was Taher Jalil Haboush al-Tikriti.^{29 30}

3.1.2 Organisatiestructuur

De Algemene Inlichtingendienst was gevestigd in een uitgebreid complex in de wijk Mansour in Bagdad. Het complex was omgeven door een muur die in de volksmond 'De Grote Chinese Muur' werd genoemd.³¹ Deze dienst had eigen gevangnissen en ondervragingscentra in heel Irak en was vertegenwoordigd binnen Iraakse ambassades en de buitenlandse vertegenwoordigingen van de Iraakse nationale luchtvaartmaatschappij.³² De Algemene Inlichtingendienst had sterke banden met de Baath-partij en rapporteerde direct aan de president. De Tikritis³³ waren in het hoger- en middenkader sterk vertegenwoordigd.

Met uitzondering van het personeel van de Brigade van de Algemene Inlichtingendienst³⁴ opereerden de meeste medewerkers van de Algemene Inlichtingendienst in burger. Echter, het personeel dat werkzaam was in de administratie van de dienst droeg uniformen, maar zonder onderscheidingstekens.³⁵

De Algemene Inlichtingendienst was onderverdeeld in het 'Private Office' van de directeur van de Algemene Inlichtingendienst, een Politieke Afdeling, een Speciale Afdeling en een afdeling die zich bezighield met routinematige administratieve taken, de Administratieve Afdeling.

²⁹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 5 en 6.

³⁰ Als hoofd van de Algemene Inlichtingendienst zijn achtereenvolgens bekend: Sa'adoun Shakir, Barzan Ibrahim al-Tikriti, Fadi Barak al-Tikriti, Saba'wi Ibrahim al-Tikriti, Sabir 'Abdul 'Aziz al-Douri, Mani 'Abd al-Rashid al-Tikriti, Rafi Dahham al-Tikriti en Taher 'abd al-Jalil al-Habbush.

³¹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

³² Anthony H. Cordesman, Key Targets in Iraq, Washington, februari 1998.

³³ Met 'Tikriti's' werd bedoeld op de bevolking van de provincie Salahadin met uitzondering van de inwoners van de stad Samarra. Deze stad had een gewelddadige geschiedenis van onenigheid met de daar heersende Tikriti's. Veel Tikriti's bekleedden posities in de hogere echelons van de overheid. Zo was ongeveer vijfentwintig procent van de legercommandanten Tikriti. Het bewonersaantal van Tikrit bedroeg grofweg 35.000, terwijl in de hele provincie Salahadin (met uitzondering van Samarra) ongeveer 750.000 tot 1.000.000 mensen woonden.

³⁴ Vgl. blz. 18 hieronder.

³⁵ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

Private Office (Directoraat 1)

Het 'Private Office' was het bureau van de directeur van de Algemene Inlichtingendienst.³⁶ Volgens een bron werd de directeur bijgestaan door speciale assistenten voor politieke en algemene operaties, het bureau van de technisch adviseur en het bureau van de veiligheidsadviseur. De speciale assistent voor politieke operaties die in feite functioneerde als hoofd over de operationele activiteiten van de dienst, hield via plaatsvervangers toezicht op de volgende dienstonderdelen: informatieverzameling, overzeese activiteiten, contraspionage, veiligheid van de dienst, onderzoeken, operaties (waaronder aanslagen), wetenschappelijke en technische activiteiten en surveillance. De speciale assistent voor algemene operaties was verantwoordelijk voor de administratieve taken van de dienst.

Vanuit het kantoor van de directeur van de Algemene Inlichtingendienst werden alle instructies gegeven en vergaderingen van de directeur met zijn staf vonden daar plaats.³⁷

Politieke Afdeling

De Politieke Afdeling werd beschouwd als de belangrijkste afdeling van de Algemene Inlichtingendienst en bestond uit een aantal directoraten.

Directoraat 4 (Geheime Dienst)

De activiteiten van de Geheime Dienst vonden zowel plaats in Irak als in het buitenland. De dienst beschikte over infiltranten binnen Iraakse ministeries, de Baath-partij, verenigingen, vakbonden en organisaties, Iraakse ambassades en de oppositie.³⁸ Het directoraat beschikte over een aantal bureaus dat zich specialiseerde in het verzamelen van inlichtingen over specifieke landen en regio's. Er waren bureaus die zich bezighielden met Zuidoost-Azië, Turkije, Iran, Noord- en Zuid Amerika, Europa, Arabische staten, Afrika en de voormalige Sovjet-Unie.³⁹

Directoraat 8 (Technische Zaken)

Directoraat 8 was verantwoordelijk voor de ontwikkeling van materiaal dat nodig was voor geheime offensieve acties. Het directoraat beschikte over laboratoria voor het testen en vervaardigen van wapens, gif en explosieven. Ook maakte het vingerafdrukken van alle leden van de Algemene Inlichtingendienst. Dit directoraat dat ook camera's en radiocommunicatie-apparatuur monteerde, had veel technici en wetenschappers in dienst.⁴⁰

---

³⁶ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

³⁷ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

³⁸ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

³⁹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁴⁰ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

Directoraat 9 (Geheime Operaties)

Directoraat 9 was een van de belangrijkste directoraten van de Algemene Inlichtingendienst. De werkzaamheden van dit directoraat waren toegespitst op sabotage- en moordactiviteiten in het buitenland.⁴¹

Directoraat 12 (Electronisch Toezicht)

Directoraat 12 was belast met de plaatsing van af luisterapparatuur (video en audio) in de directoraten van de Algemene Inlichtingendienst. Onder de taken van dit directoraat vielen ook het analyseren van verzamelde banden en het vervalsen van geld.⁴²

Directoraat 17 (Nationale Instituut voor Veiligheid)

Het Nationale Instituut voor Veiligheid was de instelling die afgestudeerden van middelbare scholen of universiteiten trainde alvorens zij als 'junior officer' toetraden tot de Inlichtingendienst. De opleiding duurde drie jaar voor personen met een middelbare school opleiding en achttien maanden voor hen met een universitaire of post-academische graad.⁴³

Planning Office

Het 'Planning Office' verzamelde en analyseerde informatie uit de hele wereld en werkte mogelijke scenario's uit die invloed op Irak zouden kunnen hebben. Deze sectie maakte onder meer gebruik van openbare bronnen, zoals radio, satelliettelevisie en kranten.⁴⁴

Propaganda Office

Het 'Propaganda Office' hield zich bezig met psychologische oorlogsvoering. Daaronder viel onder meer het verspreiden van geruchten om tegenstanders van het regime, zoals de Koerden, Iran of de Jordaanse koning, in een kwaad daglicht te stellen.⁴⁵

Speciale Afdeling

De Speciale Afdeling ontleende haar naam aan de gevoelige en zeer vertrouwelijke aard van het werk waarop het toezicht hield. De afdeling was onderverdeeld in een aantal directoraten dat zich onder meer bezighield met

---

⁴¹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁴² www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁴³ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁴⁴ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁴⁵ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

ondervraging van verdachten, de training van personeel en veiligheid.⁴⁶ Ook hield de Speciale Afdeling zich bezig met contraspionage.⁴⁷ Enkele belangrijke onderdelen van de Speciale Afdeling waren de volgende.

Directoraat 5 (Contraspionage)

De eenheid contraspionage was verantwoordelijk voor het opsporen en volgen van buitenlandse inlichtingenactiviteiten tegen Irak. Naar verluidt zou er bijzondere aandacht hebben bestaan voor de activiteiten van Syrische inlichtingendiensten die in Irak schijnbaar een actief spionagenetwerk onderhielden.⁴⁸

Directoraat 6⁴⁹ (Mukhabarat security)

Directoraat 6 was de veiligheidssectie van de Algemene Inlichtingendienst. Dit directoraat verzamelde informatie over leden van de eigen dienst om er zeker van te zijn dat zij volledig loyaal waren.⁵⁰ Directoraat 6 was ook verantwoordelijk voor de afgifte van identiteitsbewijzen, paspoorten en andere documenten aan het personeel van de Algemene Inlichtingendienst.⁵¹ Het had kantoren in het gehele land. Deze kantoren stuurden hun rapportage aan het hoofd van het directoraat die vervolgens rapporteerde aan het hoofd van de Algemene Inlichtingendienst.⁵² Leden van directoraat 6 werkten binnen alle afdelingen van deze dienst.⁵³

Directoraat 7⁵⁴ (Al-Hakmiyya gevangenis⁵⁵)

Directoraat 7 was één van de meest gevreesde secties van de Algemene Inlichtingendienst. Deze sectie hield zich bezig met de ondervraging van verdachten. Sommige ondervragingen werden uitgevoerd in een van de vele huizen en gebouwen die door de Algemene Inlichtingendienst werden gecontroleerd. Het voornaamste ondervragingscentrum was echter gevestigd in

⁴⁶ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁴⁷ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 6.

⁴⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁴⁹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm. In Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365, wordt directoraat 6 aangeduid als 'office five'.

⁵⁰ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁵¹ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 216.

⁵² Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁵³ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁵⁴ In Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 365, wordt directoraat 7 aangeduid als 'office seven.'

⁵⁵ In Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 216 aangeduid als 'detentie en ondervraging.'

een groot gebouw in de 52e straat in Bagdad. Het gebouw bestond uit drie ondergrondse en meerdere bovengrondse verdiepingen. Gevangenen werden in dit gebouw verhoord alvorens zij naar de rechtszitting voor de Revolutionaire Rechtbanken werden gestuurd. Directoraat 7 had nog een andere gevangenis / ondervragingscentrum in Khandari, ongeveer 23 kilometer ten westen van Bagdad. In het geval men tot een gevangenisstraf werd veroordeeld, werd men doorgaans naar de Abu Ghraib-gevangenis gestuurd. Volgens bronnen binnen de oppositie voerde directoraat 7 in bepaalde gevallen ook executies uit.⁵⁶

Directoraat 19 (Toezicht personeel)

Directoraat 19 was verantwoordelijk voor het houden van toezicht op de medewerkers van de Algemene Inlichtingendienst.⁵⁷

Bewakingssectie

De bewakingssectie controleerde de gewapende en geuniformeerde bewakers die de kantoren en inrichtingen van de Algemene Inlichtingendienst beschermden.⁵⁸

Brigade van de Algemene Inlichtingendienst

De Brigade van de Algemene Inlichtingendienst was de militaire, snelle interventiemacht van de dienst. De Brigade was uitgerust met lichte en halfzware wapens.⁵⁹

Administratieve Afdeling

Onder de Administratieve Afdeling ressorteerden onder meer de volgende directoraten.

Directoraat 2 (Administratie)

Directoraat 2 was verantwoordelijk voor alle administratieve zaken van de Algemene Inlichtingendienst. Het directoraat was onderverdeeld in secties gericht op de ondersteuning, zoals betalingen en giften, grond en huisvesting, boekhouding, beveiliging, archief, tekstverwerking en informatie voor het publiek.⁶⁰

---

⁵⁶ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366; Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 216.

⁵⁷ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁵⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

⁵⁹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁰ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

Directoraat 10 (Juridisch Directoraat⁶¹)

Directoraat 10 was belast met alle juridische aangelegenheden van de Algemene Inlichtingendienst. Het directoraat vertegenwoordigde de Algemene Inlichtingendienst in gezamenlijke commissies met andere overheidsinstellingen en ministeries. Het gebouw waarin directoraat 10 was gevestigd, huisvestte ook de rechtbank van de Algemene Inlichtingendienst, waar gevangenen werden berecht.⁶²

Directoraat 11 (rekeningen)

Directoraat 11 was verantwoordelijk voor financiële zaken en salarissen van alle directoraten van de Algemene Inlichtingendienst⁶³, met uitzondering van die van directoraat 1.⁶⁴

Directoraat 13 (medisch)

Directoraat 13 was belast met medische onderzoeken van nieuwe medewerkers en de medische zorg van leden van de Algemene Inlichtingendienst.⁶⁵

Directoraat 15 (transport)

De verantwoordelijkheid voor voertuigen en het onderhoud daarvan viel onder de verantwoordelijkheid van directoraat 15.⁶⁶

Directoraat 16 (gebouwen)

Directoraat 16 hield zich bezig met het onderhoud, de schoonmaak en de reparatie van de gebouwen van de Algemene Inlichtingendienst.⁶⁷

Directoraat 20 (Drukkerij)

Directoraat 20 was belast met het drukken van pamfletten, boeken en vervalste documenten, waaronder paspoorten.⁶⁸

Directoraat 27 (Bouw en Techniek)

Directoraat 27 droeg de verantwoordelijkheid voor de constructie van gebouwen voor de Algemene Inlichtingendienst, waaronder huisvesting voor de senioren officieren van de Algemene Inlichtingendienst.⁶⁹

---

⁶¹ In Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217 aangeduid als 'juridische zaken'.

⁶² www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶³ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁴ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217.

⁶⁵ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁶ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁷ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁸ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁶⁹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

Overige

Naast de genoemde onderdelen van de Algemene Inlichtingendienst bestonden nog een aantal andere onderdelen. Het is niet bekend waaronder deze ressorteerden.⁷⁰

Directoraat 3 (Surveillance)

Directoraat 3 hield zich bezig met het toezicht op verdachte personen en mogelijke rekruten. Onderafdelingen van dit directoraat waren de afdeling mobiele surveillance die doelen in voertuigen van nabij volgden, de afdeling surveillance te voet en de afdeling die zich bezig hield met surveillance vanaf een vaste plaats, zoals een huis, kiosk of winkel.⁷¹

Directoraat 14⁷² (Speciale operaties)

Directoraat 14 was een van de belangrijkste en grootste binnen de Algemene Inlichtingendienst. Dit directoraat was verantwoordelijk voor de training van medewerkers voor het uitvoeren van speciale clandestiene operaties in het buitenland. Medewerkers die zich op dergelijke missies voorbereidden, gingen naar een speciale school in de buurt van Bagdad. Zij ontvingen daar een opleiding in de taal van het land waar zij hun missie moesten gaan uitvoeren en gedetailleerde algemene informatie over het desbetreffende land. In het kamp in Radhwaniyya werden cursussen in het gebruik van terreurtechnieken gegeven.⁷³ Directoraat 14, dat de meest geheime en gevoelige speciale operaties in het buitenland ondernam, was verantwoordelijk voor de poging tot het plegen van een aanslag op de voormalige VS-president Bush (sr) in 1993 en de moord op de Iraakse dissident Talib Al-Suheil.⁷⁴ Het voerde gezamenlijke operaties uit met de Mujahidin Khalq Organization (MKO)^{75 76}

---

⁷⁰ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁷¹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁷² In www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm en Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366 ook wel aangeduid als bureau 16.

⁷³ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217.

⁷⁴ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁷⁵ Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Iran, Den Haag, 24 augustus 2001.

⁷⁶ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217.

Directoraat 18 (Iran)

Directoraat 18 was verantwoordelijk voor de Mujahidin Khalq Organization (MKO). Dit directoraat vaardigde de opdrachten uit voor operaties van de MKO in Irak, Iran en andere landen.⁷⁷

Directoraat 21 (Verblijf)

Directoraat 21 was belast met het toezicht op de verblijfsvergunningen van buitenlanders in Irak.⁷⁸

Directoraat 22 (bescherming)

Directoraat 22 hield zich bezig met de persoonlijke veiligheid van functionarissen van de Algemene Inlichtingendienst en bezoekende hoogwaardigheidsbekleders.⁷⁹

Directoraat 23 (Zuidelijk District)

Directoraat 23 was belast met operaties in het zuiden van Irak. Verder richtte het zich op politieke gebeurtenissen in aan het zuiden van Irak grenzende buurlanden. Zonodig werd er ook geïnfiltrerd.⁸⁰

Directoraat 24 (Noordelijk District)

Directoraat 24 hield zich bezig met operaties in het noorden van Irak en de Koerdische enclave in Noord-Irak. Het was ook belast met de infiltratie van de oppositie in Noord-Irak.⁸¹

Directoraat 25 (Westelijk District)

Het belangrijke directoraat 25 verrichtte operaties en rekruteerde agenten in Syrië en Jordanië. Het directoraat coördineerde ook de (wapen)smokkel via deze grenzen. Ook vond samenwerking plaats met de stammen aan beide zijden van de grenzen.⁸²

Directoraat 26 (Oostelijk District)

Directoraat 26 was belast met operaties in de provincie Kerbala.⁸³

---

⁷⁷ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁷⁸ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁷⁹ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217.

⁸⁰ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁸¹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁸² www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁸³ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

Directoraat 28 (Veiligheid van de Militaire Industrialisatie Organisatie)

Directoraat 28 hield zich bezig met de veiligheidsaspecten van alle inrichtingen van de Militaire Industrialisatie Organisatie. Het directoraat werd gevormd nadat Hoessein Kamel in augustus 1995 naar Jordanië was uitgeweken.⁸⁴

3.1.3 Taakstelling/werkwijze

De Algemene Inlichtingendienst kon grofweg worden onderverdeeld in een afdeling die verantwoordelijk was voor binnenlandse operaties en een afdeling die verantwoordelijk was voor operaties in het buitenland.⁸⁵

De binnenlandse taken omvatten onder meer het houden van toezicht op de Baath-partij en andere politieke partijen, op de KDP⁸⁶ vestiging in Bagdad, jongeren-, vrouwen- en vakbondsbewegingen, de sji'itische, Koerdische en andere oppositie en op buitenlandse ambassades (en diplomaten) in Irak. Voorts onderhield de Algemene Inlichtingendienst een binnenlands netwerk van informanten. Bovendien hield deze dienst zich bezig met de onderdrukking van de sji'itische, Koerdische en andere oppositie in Irak,⁸⁷ de arrestatie en ondervraging van tegenstanders van het regime, en contraspionage. De Algemene Inlichtingendienst nam ook deel aan de activiteiten waarbij massavernietigingswapens van Irak werden verborgen voor UNSCOM-inspecteurs.⁸⁸

De buitenlandse taken omvatten onder meer toezicht op Iraakse ambassades en ambassadepersoneel in het buitenland, toezicht op en het intimideren, chanteren en elimineren van oppositionele elementen buiten Irak, het verlenen van hulp aan oppositiegroeperingen in buurlanden of elders en de infiltratie in Iraakse oppositiegroeperingen in het buitenland.⁸⁹

Daarnaast hield de Algemene Inlichtingendienst zich bezig met sabotage en terroristische operaties tegen vijandige buurlanden, zoals Syrië en Iran, het verzamelen van inlichtingen in het buitenland en het geven van onjuiste informatie aan buitenlandse media.⁹⁰

---

⁸⁴ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/mukhabarat-org.htm

⁸⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 6.

⁸⁶ Kurdistan Democratic Party.

⁸⁷ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 6.

⁸⁸ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 217.

⁸⁹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 6.

⁹⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 6.

Tot slot onderhield deze dienst een internationaal netwerk van informanten, waarbij onder meer gebruikt gemaakt werd van de Unie van Iraakse Studenten.⁹¹

Direct na de Golfoorlog concentreerden de activiteiten van de Algemene Inlichtingendienst zich op de binnenlandse veiligheid, doch kort daarop vond een verschuiving naar buitenlandse operaties plaats.⁹²

Volgens Libanese veiligheidstroepen waren drie agenten van de Algemene Inlichtingendienst verantwoordelijk voor de moord op een Iraakse dissident, Talib al-Suheil, in Libanon in 1994.⁹³ Gelijksortige operaties vonden plaats in Amman, Jordanië, dat diverse Iraakse ballingen en één belangrijke oppositiegroepering telde. De voornaamste taak was het infiltreren in organisaties die tegen het Iraakse regime zijn, zoals het in Jordanië gevestigde Iraqi National Accord (INA). Door in 1996 INA te infiltreren, was het regime in staat aan de organisatie gelieerde legerofficieren te arresteren en te executeren.⁹⁴

De rol van de Algemene Inlichtingendienst bij moorden in het buitenland was hoogst waarschijnlijk de reden dat haar hoofdkwartier in Bagdad in 1993 door de VS werd aangevallen met kruisraketten. De aanval werd gelanceerd ter vergelding van een geplande aanslag op voormalig president van de VS George Bush (sr) tijdens zijn bezoek aan Koeweit in april 1993.⁹⁵

Volgens de Speciale Rapporteur voor Irak van de VN-Mensenrechtencommissie wordt in berichten en verklaringen een verscheidenheid aan strijdkrachten van het leger en de veiligheidsdiensten genoemd als zijnde verantwoordelijk voor willekeurige arrestatie en detentie in Irak. De Speciale Rapporteur voegt daaraan toe dat [however] “the overwhelming majority of allegations refer to the forces of Security (Amn) and Baath Party Intelligence (Mukhabarat), with reports from southern Iraq mainly referring to the forces of Special Security (al-Amn al-Khas).”⁹⁶

---

⁹¹ Dilip Hiro, *Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars*, Routledge, Londen, 2001, p. 56.

⁹² Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 7.

⁹³ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part two, augustus 1997, p. 365.

⁹⁴ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 7.

⁹⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 7.

⁹⁶ U.N. Commission on Human Rights, Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by Mr. Max van der Stoep, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1993/74, UN doc. E/CN.4/1994/58, para.42 (New York, 25 februari 1994).

Met informatie die de Algemene Inlichtingendienst via monitoring had verzameld, konden eventueel burgers worden gearresteerd, gemarteld of geëxecuteerd. Zodra een burger door de Algemene Inlichtingendienst op verdenking van deloyaliteit jegens het regime of een ander vergrijp werd gearresteerd, was de kans op marteling groot. Het kwam voor dat gevangenen door marteling het leven verloren.

3.1.4 Rekrutering

De Algemene Inlichtingendienst rekruteerde met name onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de zogenaamde soennitisch- Arabische driehoek Mosul-Bagdad-Ramadi. Deze trend bestond sinds het begin van de jaren negentig. Tot eind jaren tachtig konden ook anderen dan soennieten deel uitmaken van deze dienst. Sinds de sji'itische en Koerdische intifada van 1991 was dit aanzienlijk moeilijker, doch niet volledig onmogelijk. Sji'ieten en Koerden konden, indien zij afkomstig waren uit als loyaal bekend staande families, deel uitmaken van deze dienst.

De rekrutering vond plaats via patronagenetwerken. Dit betekende dat men enkel werd gerekruteerd door personen die men reeds langdurig kende en met wie men goede relaties onderhield. Het kon hierbij gaan om onder meer familieleden, stam- of clangenoten, vrienden, burens en studiegenoten.

3.2 Al-Istikhbarat al-'Askariyya⁹⁷ (Militaire Inlichtingendienst)

3.2.1 Historische achtergrond

De Militaire Inlichtingendienst werd gevormd toen Irak in 1932 onafhankelijk werd.⁹⁸ De dienst viel aanvankelijk onder het ministerie van Defensie, maar in het begin van de tachtiger jaren, vóór het uitbreken van de Iran-Irak oorlog, werd de dienst gereorganiseerd. Sindsdien moest de dienst direct aan het Presidentieel bureau te rapporteren.⁹⁹

---

⁹⁷ Al-Istikhbarat al-'Askariyya is ook bekend onder de naam Mudiriyyat al-Istikhbarat al-'Askariyya al-Amma (Het Algemene Militaire Inlichtingen Directoraat), en onder de verkorte vorm al-Istikhbarat. In het Engels: Military Intelligence Service (MIS).

⁹⁸ Dilip Hiro, *Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars*, Routledge, Londen, 2001, p. 56.

⁹⁹ *Jane's Intelligence Review*, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

In het algemeen behoefde het hoofd van de Militaire Inlichtingendienst geen lid te zijn van de naaste familie van Saddam Hoessein noch een Tikriti.^{100 101}

3.2.2 Organisatiestructuur

Het hoofdkwartier van de Militaire Inlichtingendienst was een uitgestrekt en zwaar bewaakt complex in de wijk Aladhamia in Bagdad. Het complex had de omvang van een kleine stad. Het complex beschikte over een eigen gevangenis en ondervragingscentrum en een verscheidenheid aan ondersteunende faciliteiten, zoals een uitgebreide vloot voertuigen en bekwame monteurs. Dit alles maakte het complex onafhankelijk van de Iraakse strijdkrachten. De Militaire Inlichtingendienst had ook nog een belangrijke basis in het Al-Rashid kamp in Bagdad.¹⁰² De Militaire Inlichtingendienst bestond voor een groot gedeelte uit legerofficieren.¹⁰³

De Militaire Inlichtingendienst had regionale hoofdkwartieren verspreid over Irak. Deze hoofdkwartieren hielden zich bezig met het verzamelen van inlichtingen over verschillende landen en oppositiegroeperingen in de regio. Zo was er de basis Kirkuk in de noordelijke sector voor Iran en de Koerdische regio in Noord-Irak, de basis Mosul in de westelijke sector voor Turkije en Syrië, de basis Basra in de zuidelijke sector voor de Golfstaten en Iran en de basis Bagdad in de middensector voor Jordanië, Syrië, Saudi-Arabië, Iran en de oppositiegroeperingen. Het regionale hoofdkwartier in Bagdad stond los van het algemene hoofdkwartier dat ook in Bagdad was gelegen.¹⁰⁴

Zoals de andere inlichtingendiensten was ook de Militaire Inlichtingendienst onderverdeeld in een Politieke, Speciale en Administratieve Afdeling.

---

¹⁰⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 7.

¹⁰¹ Sabir 'Abd al-'Aziz al-Douri, Wafiq Jasim al-Samarra'i, Muhammad Nimah al-Tikriti, Fanar Zibin Hassan al-Tikriti waren onder meer hoofd van de Militaire Inlichtingendienst.

¹⁰² Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

¹⁰³ Anthony H. Cordesman, Key Targets in Iraq, Washington, februari 1998, p. 6.

¹⁰⁴ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

Politieke Afdeling

De Politieke Afdeling concentreerde zich op het verzamelen van informatie, onder meer door middel van de defensie-attachés in Iraakse diplomatieke missies en een uitgebreid bronnennetwerk in onder meer Syrië, Jordanië, Iran, Turkije en Egypte. De agenten hadden de beschikking over hoogwaardige communicatie-apparatuur.¹⁰⁵ De Politieke Afdeling voerde in tegenstelling tot de Speciale Afdeling geen gevechtsoperaties uit.¹⁰⁶

Speciale Afdeling

De Speciale Afdeling was voornamelijk verantwoordelijk voor gevoelige onderzoeken en clandestiene operaties. Onder de Speciale Afdeling vielen onder meer de volgende eenheden:

Veiligheidseenheid

Voorheen hield deze eenheid zich bezig met afwijkende meningen binnen het gehele leger. In 1992 ontwikkelde zich op het terrein van de interne veiligheid binnen het leger een aparte dienst, de Militaire Veiligheidsdienst.¹⁰⁷ De Militaire Inlichtingendienst behield toch haar eigen interne inlichtingen- en veiligheidseenheid om toezicht te houden op het eigen personeel.¹⁰⁸

Eenheid 999

De eenheid 999 die bekend staat als de ‘diepe penetratie’- eenheid hield zich bezig met clandestiene operaties in Irak en in het buitenland. Het hoofdkwartier van de eenheid 999 bevond zich op de legerbasis Salman Pak die ten zuidoosten van Bagdad lag.

Eenheid 999 bestond oorspronkelijk uit vijf bataljons van elk ongeveer 300 man. Elk bataljon beschikte over eigen specifieke expertise met betrekking tot een bepaald land of bepaalde vaardigheden. Elk bataljon had eigen trainingsfaciliteiten. Onder de instructeurs bevonden zich soms onderdanen van het land waarmee het desbetreffende bataljon zich bezighield. Later werd een zesde bataljon toegevoegd dat zich ging bezighouden met Iraakse oppositiegroeperingen. De volgende bataljons kunnen worden onderscheiden:

---

¹⁰⁵ Federation of American Scientists, www.fas.org/irp/world/iraq/istikbarat/org.htm.

¹⁰⁶ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

¹⁰⁷ Zie ook paragraaf 4.3.

¹⁰⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

het 'Perzische' Bataljon (Iran), het Saudi-Arabië Bataljon, het 'Palestina' Bataljon (Israël), het Turks Bataljon, het Marine Bataljon (zee-operaties) en het Oppositie Bataljon.¹⁰⁹

Aanvankelijk hield de Militaire Inlichtingendienst zich niet bezig met de binnenlandse oppositie. Naar aanleiding van verschillende ontwikkelingen, zoals de oprichting van de oppositiepartij Iraqi National Congress (INC) werd in 1994 besloten de Militaire Inlichtingendienst een rol toe te kennen bij het verzamelen van informatie over en het ondernemen van actie tegen oppositiegroeperingen. Het Oppositie Bataljon bestond uit twee secties, waarvan de ene zich bezig hield met dissidente Koerden in het noorden van Irak en de andere met dissidente sji'ieten in het zuidelijke moerasgebied.¹¹⁰

Administratieve Afdeling

De Administratieve Afdeling hield zich bezig met alle administratieve zaken van de Militaire Inlichtingendienst.¹¹¹

Brigade van de Militaire Inlichtingendienst

De militaire brigade van de Militaire Inlichtingendienst omvatte een 'snelle interventiebataljon' dat zich richtte op bedreigingen van de veiligheid in de omgeving van Bagdad.¹¹²

3.2.3 Taakstelling/werkwijze

Tot de verantwoordelijkheden van de Militaire Inlichtingendienst behoorden de tactische en strategische verkenning van regimes die Irak vijandig waren, het houden van toezicht op het Iraakse leger en het zeker stellen van de loyaliteit van het officierenkorps, het onderhouden van een netwerk van informanten in Irak en in het buitenland, de bescherming van militaire en militair-industriële lokaties, het verrichten van clandestiene militaire acties buiten Irak en het verzamelen van informatie over de activiteiten van de Noord-Iraakse Koerdische partijen Kurdistan Democratic Party (KDP) en Patriotic Union of Kurdistan (PUK).

Naar verluidt was de Militaire Inlichtingendienst eind jaren zeventig en begin jaren tachtig verantwoordelijk voor de moordoperaties tegen opposenten van

---

¹⁰⁹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

¹¹⁰ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366.

¹¹¹ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/istikhabarat-org.htm

¹¹² Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 366-367.

Saddam Hoessein in Beiroet, Detroit, Londen en Parijs. Onder de slachtoffers bevond zich 'Abdul Razzaq al-Nayef, een voormalige hoge functionaris van de Baath-partij die in 1978 in Londen werd doodgeschoten. De Militaire Inlichtingendienst zorgde ook voor logistieke ondersteuning bij de belegering van de Iraanse ambassade in Londen in mei 1980.¹¹³

Na de in 1981 door Israël uitgevoerde aanval op de Iraakse nucleaire onderzoeksplaats Osiraq, wendde de Militaire Inlichtingendienst zich voor hulp tot het Russische Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (KGB).¹¹⁴ De KGB bracht medewerkers van de Militaire Inlichtingendienst technieken bij ten behoeve van het verbergen en beschermen van het militaire programma en militaire complexen. Ook gaf de KGB hulp bij het ontwikkelen van methoden voor misleiding van strategische verkenning.^{115 116}

Tijdens de acties van het Iraakse regime tegen de Koerden in 1987-1988, de Anfal campagne, speelde de Militaire Inlichtingendienst ook een rol. Deze dienst hield zich onder meer bezig met: de leiding over de lokaties waar mensen in eerste instantie werden vastgehouden, zoals de forten Qoratu en Nizarkeh; ondervragingen; dienstplichtontduikers en deserteurs en het veldcommando over de Jash.¹¹⁷ Twee van de vier regionale commando's van de Militaire Inlichtingendienst speelden een sleutelrol in de Anfal campagne.¹¹⁸

Gedurende de Golfoorlog in 1991 was de Militaire Inlichtingendienst belast met het wegbergen van gevechtsvliegtuigen in ondergrondse bunkers.¹¹⁹ Toen UNSCOM in de jaren negentig de eliminering van de Iraakse massavernietigingswapens nastreefde, was onder meer de Militaire Inlichtingendienst betrokken bij de Iraakse inspanningen om die wapens te verbergen.¹²⁰ Ook was de Militaire Inlichtingendienst na de Golfoorlog samen met

---

¹¹³ Makiya, Kanan, *Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq*, University of California Press, Berkeley en Los Angeles, 1998, p. 13.

¹¹⁴ Russisch voor 'Comité voor Staatsveiligheid'.

¹¹⁵ *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 9.

¹¹⁶ Dilip Hiro, *Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars*, Routledge, Londen, 2001, p. 57.

¹¹⁷ Aan het regime van Saddam Hoessein gelieerde Koerdische milities. Zie ook Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Centraal-Irak*, Den Haag, november 2002, p. 85-86.

¹¹⁸ Human Rights Watch, *Iraq's crime of Genocide; The Anfal Campaign against the Kurds*, Yale University Press, New Haven en Londen, 1995, p. 260.

¹¹⁹ Dilip Hiro, *Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars*, Routledge, Londen, 2001, p. 57.

¹²⁰ *Jane's Sentinel*, *The Gulf States*, 'Iraq' May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 197.

de Speciale Veiligheidsdienst belast met de infiltratie van de Koerdische en sji'itische oppositie.¹²¹

3.2.4 Rekrutering

De Militaire Inlichtingendienst rekruteerde met name onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de zogenaamde soennitisch- Arabische driehoek Mosul-Bagdad-Ramadi. Veel leden van deze dienst waren afkomstig uit Tikrit.¹²² Deze trend bestond sinds het begin van de jaren negentig. Tot eind jaren tachtig konden ook anderen dan soennieten deel uitmaken van deze dienst. Sinds de sji'itische en Koerdische intifada van 1991 was dit aanzienlijk moeilijker, doch niet volledig onmogelijk. Sji'ieten en Koerden konden, indien zij afkomstig waren uit als loyaal bekend staande families, deel uitmaken van deze dienst.

De rekrutering vond in beide gevallen plaats via patronagenetwerken. Dit betekende dat men enkel werd gerekruteerd door personen die men reeds langdurig kende en met wie men goede relaties onderhield. Het kon hierbij gaan om onder meer familieleden, stam- of clangenoten, vrienden, burens en studiegenoten.

Vanwege de bezorgdheid van het regime voor een mogelijke militaire coup werd personeel van de Militaire Inlichtingendienst nauwgezet onderzocht.¹²³

---

¹²¹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 8-9.

¹²² Jane's Intelligence Review, Ken Gause: Can the Iraqi security apparatus save Saddam, november 2002, p. 11.

¹²³ Jane's Intelligence Review, Ken Gause: Can the Iraqi security apparatus save Saddam, november 2002, p. 11.

4 Veiligheidsdiensten

In dit hoofdstuk komen de Iraakse veiligheidsdiensten aan de orde. Allereerst wordt ingegaan op de Speciale Veiligheidsdienst (*Amn al-Khass*), de belangrijkste en meest gevreesde dienst¹²⁴ binnen het Iraakse inlichtingen- en veiligheidsapparaat. Daarna worden achtereenvolgens de Algemene Veiligheidsdienst (*Al-Amn al-Khass*) en de Militaire Veiligheidsdienst (*Al-Amn al-Askariyya*) behandeld.

4.1 Al-Amn al-Khass¹²⁵ (Speciale Veiligheidsdienst)

4.1.1 Historische achtergrond

De Speciale Veiligheidsdienst (*Al-Amn al-Khass*) ontstond in de tachtiger jaren¹²⁶ als een speciale sectie binnen de Algemene Veiligheidsdienst na een mislukte moordaanslag op Saddam Hoessein.¹²⁷ Hoessein Kamel, neef en schoonzoon van Saddam Hoessein, minister van Militaire Industrialisatie¹²⁸ en na de Golfoorlog ook minister van Defensie, speelde een belangrijke rol in de organisatie van deze dienst. Hij selecteerde voor deze dienst de meest loyale agenten van de Algemene Veiligheidsdienst, de Militaire Inlichtingendienst en de Algemene Inlichtingendienst.¹²⁹ Hoessein Kamel is ook hoofd van deze dienst geweest. Qusay, de jongste zoon van Saddam Hoessein, werd na afronding van zijn studie

¹²⁴ Baram, Amatzia, *Saddam's Power Structure: the Tikritis Before, During and After the War, in Iraq at the Crossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change* (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003), p. 97.

¹²⁵ *Al-Amn al-Khass* is ook bekend onder de namen *Jihaz al-Amn al-Khass* en *Mudiriyyat al Amn al-Khass*. In het Engels ook: *Special Security Service (SSS)*, *Special Security Apparatus* en *Special Security Organisation (SSO)* en *Presidential Affairs Department*.

¹²⁶ De datum van ontstaan is in de geraadpleegde bronnen niet eenduidig.

¹²⁷ Dilip Hiro, *Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars*, Routledge, Londen, 2001, p. 55.

¹²⁸ Ook ministerie van Militaire Industrie genoemd.

¹²⁹ *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 3.

in 1988 benoemd tot plaatsvervangend directeur van de Speciale Veiligheidsdienst.¹³⁰ In 1992 werd Qusay hoofd van deze dienst.

4.1.2 Organisatiestructuur

Het hoofdkwartier van de Speciale Veiligheidsdienst bevond zich in de Palestinastraat in Bagdad, waar Qusay formele delegaties en andere bezoekers ontving. Veel van de werkzaamheden van de Speciale Veiligheidsdienst werden echter geleid vanuit een gebouw in de buurt van het Rashid Hotel. Het grootste gedeelte van de medewerkers van deze dienst was in Bagdad gestationeerd. In Mosul en Basra bevonden zich kleine kantoren.¹³¹ De Speciale Veiligheidsdienst had een groot gevangenis- en ondervragingscomplex in Al-Radhwaniiyya, nabij de internationale luchthaven van Bagdad.¹³² De dienst beschikte in Bagdad nog over een gevangenis in de wijk Al-Tashri'a.

De Speciale Veiligheidsdienst telde hoog opgeleide en gemotiveerde personen wiens loyaliteit aan Saddam Hoessein boven alle twijfel verheven was.¹³³ Deze dienst werd gecontroleerd door leden van de Al-Bu Naser stam.^{134 135} Veel leden van deze dienst hadden de rang van officier.¹³⁶ Deze officieren genoten veel macht en aanzien. Zo dienden legergeneraals – ook al waren zij hoger in rang – de bevelen van deze officieren op te volgen.¹³⁷ De officieren en manschappen van deze dienst opereerden in burger.¹³⁸

¹³⁰ Scott Ritter, *Endgame: Solving the Iraqi Problem – Once and for All*, Simon & Schuster, New York, 1999, p. 90.

¹³¹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: *Inside Iraq's security network, part one*, juli 1997, p. 314

¹³² Anthony H. Cordesman, *Key Targets in Iraq*, Washington, februari 1998.

¹³³ Dodge, Toby, *Cake walk, Coup or Urban Warfare: the Battle for Iraq*, in *Iraq at the Crossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change* (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003), p. 69.

¹³⁴ Saddam Hoessein behoorde ook tot deze stam.

¹³⁵ Baram, Amatzia, *Saddam's Power Structure: the Tikritis Before, During and After the War, in Iraq at the Crossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change* (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003), p. 97.

¹³⁶ Baram, Amatzia, *Saddam's Power Structure: the Tikritis Before, During and After the War, in Iraq at the Crossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change* (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003), p. 100.

¹³⁷ National Review Online, James S. Robbins: *Overthrowing Saddam*, 18 februari 2002 (www.nationalreview.com/contributors/robbins021802.shtml)

¹³⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: *Inside Iraq's security network, part one*, juli 1997, p. 314

De directeur-generaal van de Speciale Veiligheidsdienst, Qusay Saddam Hoessein, had toezicht over de Politieke, Speciale en Administratieve Afdeling, de eigen militaire brigade van de dienst en de Speciale Republikeinse Garde. De taken van de Politieke, Speciale en Administratieve Afdeling kunnen als volgt worden omschreven.

Politieke Afdeling

De Politieke Afdeling verzamelde en analyseerde informatie en bereidde acties tegen vijanden van de staat voor. Deze afdeling beschikte over uitgebreide computerbestanden van alle mogelijke Iraakse dissidenten en ondermijnende krachten die ooit onder de aandacht van de autoriteiten waren gekomen.¹³⁹ Binnen de Politieke Afdeling was een 'Operations Office' die activiteiten uitvoerde tegen staatsvijanden, waaronder arrestaties, ondervragingen en executies. Voorts bestond binnen de Politieke Afdeling een 'Public Opinion Office' dat verantwoordelijk was voor het verzamelen en verspreiden van geruchten ten behoeve van de staat.¹⁴⁰

Speciale Afdeling¹⁴¹

Onder de Speciale Afdeling ressorteerde onder andere een veiligheidseenheid.¹⁴² Deze eenheid hield toezicht op leden van de Speciale Veiligheidsdienst om zeker te stellen dat zij geheel loyaal waren aan het regime en geen bedreiging voor Saddam Hoessein vormden. De veiligheidseenheid was ook verantwoordelijk voor het organiseren van acties tegen verdachte leden van de Speciale Veiligheidsdienst.¹⁴³

Voorts viel onder de Speciale Afdeling een 'Office of the Presidential Facilities', die zorgdroeg voor bewaking van de presidentiële complexen door middel van de *Jihaz al-Hamaya al-Khass* (The Special Protection Apparatus). Dit bureau was belast met de bescherming van de presidentiële kantoren, de Raad van Ministers, de Nationale Veiligheidsraad en het Regionale en Nationale Commando van de Baath-partij. Het was de enige eenheid die verantwoordelijk was voor de levering van bodyguards voor de leiders.¹⁴⁴ Voorts was bij de Speciale Afdeling ook een 'Protection Office' ondergebracht. Dit kantoor voorzag in bodyguards voor hooggeplaatst personeel van de Speciale Veiligheidsdienst.¹⁴⁵

¹³⁹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 314

¹⁴⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p.3/4

¹⁴¹ De Speciale Afdeling wordt ook wel 'Security Bureau' genoemd.

¹⁴² De veiligheidseenheid wordt ook wel 'Special Office' genoemd.

¹⁴³ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 314

¹⁴⁴ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p.3.

¹⁴⁵ Federation of American Scientists, www.fas.org/irp/world/iraq/khas/org.htm.

Administratieve Afdeling

De Administratieve Afdeling van de Speciale Veiligheidsdienst hield zich onder meer bezig met algemene administratieve werkzaamheden, activiteiten op het gebied van voedselvoorraden, salarissen en gebouwen¹⁴⁶ en andere ondersteunende activiteiten. De Administratieve Afdeling had onder meer een accountants- en een communicatiekantoor.¹⁴⁷

Naast de Politieke, Speciale en Administratieve Afdeling beschikte de Speciale Veiligheidsdienst nog over een veiligheidsinstituut dat trainingen verzorgde.¹⁴⁸ Voorts beschikte deze dienst over een militaire brigade.¹⁴⁹ De militaire brigade deed dienst als snelle interventie-eenheid die onafhankelijk was van de strijdkrachten of de Speciale Republikeinse Garde. In geval van een coup poging binnen het reguliere leger of de Republikeinse Garde kon de Speciale Veiligheidsdienst de Speciale Republikeinse Garde om versterking vragen.¹⁵⁰

4.1.3 Taakstelling/werkwijze

De Speciale Veiligheidsdienst was het zenuwcentrum van het veiligheidsnetwerk van het regime en daarmee de machtigste veiligheidsdienst van het regime.

De hoofdtaak van de Speciale Veiligheidsdienst was de bescherming van de president. In die samenhang droeg de dienst zorg voor de veiligheid van de president, in het bijzonder tijdens reizen en openbare bijeenkomsten, en de beveiliging van alle presidentiële faciliteiten, zoals paleizen en kantoren. Voorts leidde de dienst de acties van de Republikeinse Garde en de Speciale Republikeinse Garde en was belast met het toezicht op de Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Militaire Veiligheidsdienst en de Algemene Veiligheidsdienst.^{151 152}

¹⁴⁶ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 314

¹⁴⁷ www.fas.org/irp/world/iraq/khas/org.htm

¹⁴⁸ www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/khas-org.htm.

¹⁴⁹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 314

¹⁵⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p.3.

¹⁵¹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 3.

¹⁵² Baram, Amatzia, Saddam's Power Structure: the Tikritis Before, During and After the War, in Iraq at the Crossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003), p. 100.

Bovendien hield de Speciale Veiligheidsdienst toezicht op de loyaliteit van de leden van de Speciale Republikeinse Garde.^{153 154}

De activiteiten van de Speciale Veiligheidsdienst waren talrijk, met name bij het onderdrukken van de binnenlandse oppositie tegen het regime. In 1984 verijdelde de dienst een complot van ontevreden legerofficieren die zich verzetten tegen de wijze waarop Saddam Hoessein de Iran-Irak oorlog leidde. De dienst voorkwam andere coup pogingen, zoals die in januari 1990 door leden van de Juburi-stam. In maart 1991 speelde de Speciale Veiligheidsdienst een actieve rol in het verpletteren van de opstand van de sji'ieten in het zuiden van Irak. Tezamen met leden van de Algemene Inlichtingendienst infiltrerden agenten van de Speciale Veiligheidsdienst in augustus 1996 de Koerdische enclave in het noorden van Irak om leden van de Iraakse oppositie op te sporen.¹⁵⁵

Gedurende de tachtiger jaren hield de Speciale Veiligheidsdienst toezicht op de activiteiten van de Militaire Inlichtingendienst en adviseurs van de KGB. De KGB-adviseurs hielpen hun Iraakse counterparts bij het verbergen van geheime lokaties voor wapenproductie.

De Speciale Veiligheidsdienst was ook belast met de coördinatie tussen de Commissie van Militaire Industrialisatie¹⁵⁶, de Militaire Inlichtingendienst, de Algemene Inlichtingendienst en het leger op het gebied van geheime verwerving van buitenlandse wapens en technologie, waaronder onderdelen voor massavernietigingswapens.¹⁵⁷

Tijdens de Golfoorlog in 1991 was de Speciale Veiligheidsdienst belast met het verbergen van SCUD-raketten en nadien bij het verplaatsen van aan Iraakse wapenprogramma's gerelateerde documenten en het verbergen daarvan voor inspecties van de United Nations Special Commission (UNSCOM).¹⁵⁸

Naast bovenstaande taken was de Speciale Veiligheidsdienst ook belast met het toezicht op ministeries, hoge ambtenaren, de persoonsbeveiliging van ministers¹⁵⁹¹⁶⁰ en de beveiliging van de belangrijkste militaire industrie van Irak.

¹⁵³ Inlichtingsofficieren van de Speciale Veiligheidsdienst waren geplaatst binnen de eenheden van de Speciale Republikeinse Garde.

¹⁵⁴ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Saddam's shield: the role of the Special Republican Guard, januari 1999.

¹⁵⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

¹⁵⁶ In het Engels: Military Industrial Commission.

¹⁵⁷ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

¹⁵⁸ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

¹⁵⁹ De bodyguards van de ministers krijgen hun bevelen niet van de ministers zelf, maar van het hoofd van de Speciale Veiligheidsdienst.

Met de informatie die de Speciale Veiligheidsdienst via monitoring verzamelde, konden eventueel burgers worden gearresteerd, gemarteld of geëxecuteerd. De daadwerkelijke arrestatie, martelingen of executies werden veelal aan de Algemene Inlichtingendienst of de Algemene Veiligheidsdienst overgelaten, al voerde de Speciale Veiligheidsdienst deze handelingen ook zelfstandig uit. Leden van de Speciale Veiligheidsdienst waren vaak verantwoordelijk voor het executeren van legerofficieren vanwege ongehoorzaamheid of deloyaal gedrag. De Speciale Veiligheidsdienst heeft veel bloedige missies uitgevoerd voor Saddam Hoessein.

Volgens de Speciale Rapporteur voor Irak van de VN-Mensenrechtencommissie wordt in berichten en verklaringen een verscheidenheid aan strijdkrachten van het leger en de veiligheidsdiensten genoemd als zijnde verantwoordelijk voor willekeurige arrestatie en detentie in Irak. De Speciale Rapporteur voegt daaraan toe dat [however] “the overwhelming majority of allegations refer to the forces of Security (Amn) and Baath Party Intelligence (Mukhabarat), with reports from southern Iraq mainly referring to the forces of Special Security (al-Amn al-Khas).”¹⁶¹

4.1.4 Rekrutering

Gezien de gevoelige aard van de werkzaamheden van de Speciale Veiligheidsdienst vond rekrutering van de leden van de Speciale Veiligheidsdienst met de grootste zorgvuldigheid plaats. De Speciale Veiligheidsdienst rekruteerde enkel onder soennitische Arabieren die ofwel behoorden tot de familie en/of stam van Saddam Hoessein danwel uit zijn geboortestreek (Awja, Tikrit) afkomstig waren.¹⁶² Volgens een andere bron moesten rekruten afkomstig zijn uit Tikrit, Hawuya of Samarra.¹⁶³

¹⁶⁰ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Saddam's shield: the role of the Special Republican Guard, januari 1999.

¹⁶¹ U.N. Commission on Human Rights, Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by Mr. Max van der Stoep, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1993/74, UN doc. E/CN.4/1994/58, para.42 (New York, 25 februari 1994).

¹⁶² Met 'Tikriti's' werd bedoeld op de bevolking van de provincie Salahadin met uitzondering van de inwoners van de stad Samarra. Deze stad had een gewelddadige geschiedenis van onenigheid met de daar heersende Tikriti's. Veel Tikriti's bekleedden posities in de hogere echelons van de overheid. Zo was ongeveer vijfentwintig procent van de legercommandanten Tikriti. Het bewonersaantal van Tikrit bedroeg grofweg 35.000, terwijl in de hele provincie Salahadin (met uitzondering van Samarra) ongeveer 750.000 tot 1.000.000 mensen woonden.

¹⁶³ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 314

Na rekrutering ontvingen de nieuwe leden een zware fysieke training van zes maanden. Daarna ontvingen de leden gedurende twee maanden onderricht in de structuren van diverse oppositiegroeperingen, de technieken van moordaanslagen, het gebruik van explosieven, de bescherming van strategische plaatsen (met name Saddam Hoesseins paleizen) en de rekrutering van collaborateurs.¹⁶⁴

Leden van de Speciale Veiligheidsdienst genoten privileges en doorgaans een hogere levensstandaard dan de leden van andere veiligheidsdiensten.¹⁶⁵

4.2 Mudiriyat al-Amn al-‘Amm¹⁶⁶ (Algemene Veiligheidsdienst)

4.2.1 Historische achtergrond

De Algemene Veiligheidsdienst (*Al-Amn al-‘Amm*), de oudste veiligheidsdienst in Irak, dateert van 1921. In 1973 deed het toenmalige hoofd van de Algemene Veiligheidsdienst, Nadhim Kazzar, een coup poging tegen president Hassan al-Bakr en zijn toenmalige vice-president Saddam Hoessein. Na deze gebeurtenis zocht Saddam Hoessein de hulp van de Russische KGB bij de reorganisatie en modernisering van de Algemene Veiligheidsdienst.¹⁶⁷ Veel van de verantwoordelijkheden van de Algemene Veiligheidsdienst werden overgeheveld naar de pas gevormde Algemene Inlichtingendienst.¹⁶⁸ De Algemene Veiligheidsdienst bleef tot laat in de zeventiger jaren als een civiele politiemacht ressorteren onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Vervolgens werd de Algemene Veiligheidsdienst een onafhankelijke dienst die direct aan het Presidentieel bureau rapporteerde.¹⁶⁹ Eind tachtiger jaren werd een aantal detectives van de onderzoekssectie van de civiele politie overgeplaatst naar de Algemene Veiligheidsdienst.¹⁷⁰

¹⁶⁴ Al-Khafaji, Isam, State terror and the degradation of politics in Iraq, in *Prospects for Democracy*, edited by Fran Hazelton, Zed Press (Londen, 1994), p. 25.

¹⁶⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002

¹⁶⁶ Mudiriyat al-Amn al-‘Amm is ook bekend onder de naam *al-Amn al-‘Amm*. In het Engels: General Security Service (GSS). De Algemene Veiligheidsdienst staat ook wel bekend onder de naam: Geheime Politie.

¹⁶⁷ Makiya, Kanan, Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1998, p.12.

¹⁶⁸ Zie ook subparagraaf 3.1.1.

¹⁶⁹ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 367.

¹⁷⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

In 1980 benoemde Saddam Hoessein zijn neef ‘Ali Hassan al-Majid¹⁷¹ als directeur. Later zou deze de architect zijn van de campagne tegen de Koerden. De Algemene Veiligheidsdienst kreeg meer verantwoordelijkheden op het gebied van politieke inlichtingen tijdens de Iran-Irak oorlog. Toen Al-Majid in 1987 werd benoemd als commandant van de Iraakse strijdkrachten in de noordelijke sector¹⁷² en de leiding kreeg van de onderdrukking van de Koerdische opstand, werd hij opgevolgd door Generaal ‘Abdul Rahman al-Douri. Al-Douri vervulde de functie tot 1991, toen hij werd vervangen door Saddam Hoesseins halfbroer Sabawi Ibrahim al-Tikriti die tot dan toe plaatsvervangend directeur was geweest. Saddam Hoessein voorzag de Algemene Veiligheidsdienst na de Golfoorlog in 1991 van een paramilitaire vleugel die bekend stond als *Qawwat al-Tawari* (‘noodtroepen’) en die bedoeld was om het gezag te herstellen.¹⁷³ Voorts waren eenheden van *Qawwat al-Tawari* verantwoordelijk voor het verbergen van onderdelen van Iraakse ballistische raketten. In 1996 werd Generaal Taha ‘Abbas al-Ahbabi tot directeur benoemd, omdat Saddam Hoessein twijfelde aan Sabawi’s loyaliteit. Generaal al-Ahbabi werd vervolgens vervangen door Rafah Abdul Latif Tolfah.

4.2.2 Organisatiestructuur

Het hoofdkwartier van de Algemene Veiligheidsdienst was oorspronkelijk gevestigd in het Bataween district van Bagdad voor het in 1990 verhuisde naar Al-Baladiat in Bagdad.

De Algemene Veiligheidsdienst coördineerde haar operaties met de civiele politiemacht en had een eenheid in ieder politiebureau.¹⁷⁴ De ‘gewone’ politie was meestal op de begane grond gevestigd, terwijl de Algemene Veiligheidsdienst (geheime politie¹⁷⁵) zich op de volgende verdieping bevond.¹⁷⁶ Het werk van de afdelingen van de Algemene Veiligheidsdienst in elke Iraakse provincie werden geleid vanuit het hoofdkwartier in Bagdad.¹⁷⁷

¹⁷¹ Deze persoon is ook bekend als ‘Ali Chemicali’.

¹⁷² Aburish, Saïd K., Saddam Hussein, The Politics of Revenge, Bloomsbury Publishing Plc, Londen, 2001, p. 248.

¹⁷³ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 4 en 5; Scott Ritter, Endgame: Solving the Iraqi Problem – Once and for All, Simon & Schuster, New York, 1999, p. 122.

¹⁷⁴ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 5.

¹⁷⁵ zie subparagraaf 4.2.1.

¹⁷⁶ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part one, juli 1997, p. 367.

¹⁷⁷ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part one, juli 1997, p. 367.

Het gebouw van de Algemene Veiligheidsdienst in het Bataween district in Bagdad fungeerde als de voornaamste gevangenis van de Algemene Veiligheidsdienst.¹⁷⁸ Daarnaast beschikte deze dienst over een groot aantal gevangenissen en ondervragingscentra in heel Irak. Zo worden de Sijn al-Tarbut (doodskistgevangenis) en de Qurtiyya (de blik-) gevangenis genoemd als gevangenissen van de Algemene Veiligheidsdienst. De Sijn al-Tarbut lag op de derde ondergrondse verdieping van het nieuwe gebouw van de Algemene Veiligheidsdienst in Bagdad. De gevangenen werden vastgehouden in rijen rechthoekige stalen kisten (zoals in mortuaria) totdat zij hun misdaden bekenden of overleden. Er bevonden zich ongeveer honderd tot honderdvijftig kisten die dagelijks een half uur worden geopend om de gevangenen licht en lucht te geven.¹⁷⁹ Naar verluidt werden de gevangenen alleen gevoed met vloeibare stoffen.¹⁸⁰

De Qurtiyya – gevangenis lag op de ‘compound’ van de Algemene Veiligheidsdienst in het Talbiyyah-gebied van Medinat Saddam in Bagdad. Deze gevangenis bevatte vijftig tot zestig metalen kisten van zeer geringe omvang, waarin gevangenen onder vergelijkbare omstandigheden werden vastgehouden als in de Sijn al-Tarbut – gevangenis. Elke kist had een waterkraan. De bodem van de kist bestond uit gaas om de gevangenen in staat te stellen hun behoefte te doen.¹⁸¹

De Algemene Veiligheidsdienst bestond onder meer uit de volgende afdelingen:

Afdeling politieke zaken

De afdeling politieke zaken hield toezicht op oppositionele activiteiten binnen Irak.

Afdeling administratieve zaken

De afdeling administratieve zaken was belast met alle administratieve en juridische zaken van de dienst en het bijhouden van het archief.

Afdeling technische zaken

De afdeling technische zaken voerde surveillances en ander gespecialiseerde taken uit, zoals het afluisteren van telefoongesprekken en radiofrequenties.¹⁸² Deze

¹⁷⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one, juli 1997, p. 367.

¹⁷⁹ British Foreign & Commonwealth Office, Saddam Hoessein: Crimes and Human Rights Abuses, Londen, november 2002, p. 10.

¹⁸⁰ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices – 2000, Washington, februari 2001.

¹⁸¹ British Foreign & Commonwealth Office, Saddam Hoessein: Crimes and Human Rights Abuses, Londen, november 2002, p. 10.

¹⁸² Scott Ritter, Endgame: Solving the Iraqi Problem – Once and for All, Simon & Schuster, New York, 1999, p. 124.

afdeling plaatste routinematig af luisterapparatuur in woningen, auto's, hotels, restaurants en andere openbare gelegenheden.¹⁸³

Afdeling veiligheidszaken

De afdeling veiligheidszaken was belast met de beveiliging van de kantoren van de Algemene Veiligheidsdienst en had de supervisie over de gevangenen van het regime, waaronder de Abu Ghraib-gevangenis.¹⁸⁴ In deze gevangenis werden veel Iraakse politieke gevangenen vastgehouden.

Afdeling algemene veiligheid

De afdeling algemene veiligheid hield zich bezig met de veiligheid van ministeries en andere overheidskantoren.

Afdeling onderzoek

De afdeling onderzoek beheerde een omvangrijk informantennetwerk.¹⁸⁵

Afdeling paspoorten

De afdeling paspoorten hield zich bezig met de afgifte van paspoorten. De Algemene Veiligheidsdienst besliste uiteindelijk over de afgifte van Iraakse paspoorten.¹⁸⁶

Gemechaniseerde afdeling

De gemechaniseerde afdeling had de supervisie over gemechaniseerde voertuigen van de dienst. Ook voerde deze afdeling onder meer aanslagen uit.

Veiligheidsbureau

Het Veiligheidsbureau was verantwoordelijk voor het toezicht op leden van de eigen dienst.¹⁸⁷

De Algemene Veiligheidsdienst beschikte voorts over een militaire snelle interventie brigade.¹⁸⁸

---

¹⁸³ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 219.

¹⁸⁴ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 5.

¹⁸⁵ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 5; Scott Ritter, Endgame: Solving the Iraqi Problem – Once and for All, Simon & Schuster, New York, 1999, p. 124.

¹⁸⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Centraal-Irak, Den Haag, november 2002, p. 65 e.v.

¹⁸⁷ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 5.

4.2.3 Taakstelling/werkwijze

De Algemene Veiligheidsdienst was feitelijk een politieke veiligheidspolitie die onder meer toezicht hield op het leven van alledag van de Iraakse burgerbevolking.^{189 190} De dienst richtte zich daarbij op het signaleren van anti-regeringsgezinde meningen onder de Iraakse bevolking. De Algemene Veiligheidsdienst hield een uitgebreid archief bij van persoonsdossiers.¹⁹¹ Er waren aanwijzingen dat de buitengewoon gedetailleerde dossiers gegevens zouden bevatten over onder meer de familie, de opleiding, de loopbaan en (voormalige) vrienden van Iraakse burgers.¹⁹² Voorts onderhield deze dienst een uitgebreid netwerk van informanten in Irak. Bovendien hield de Algemene Veiligheidsdienst zich bezig met de arrestatie en ondervraging van politieke en economische delinquenten.

Saddam Hoessein verleende personeel van de Algemene Veiligheidsdienst meer macht dan andere overheidsfunctionarissen. Personeel van de Algemene Veiligheidsdienst was alleen verantwoording schuldig aan hun directeuren in de provincies, die zich op hun beurt dienden te verantwoorden aan het hoofd van de Algemene Veiligheidsdienst binnen het Presidentieel Bureau. Gouverneurs hadden geen officiële macht over personeel van de Algemene Veiligheidsdienst. In de praktijk had een sergeant van de Algemene Veiligheidsdienst meer macht dan de gouverneur. In ruil voor hun loyaliteit werd het personeel overladen met beloningen zoals bijvoorbeeld maatkostuums, geldbedragen of onroerend goed.¹⁹³

De Algemene Veiligheidsdienst streefde ernaar het grootste aantal informanten in de Iraakse samenleving te hebben. Irakezen die door de Algemene Veiligheidsdienst werden benaderd, konden of meewerken en daarvoor op

---

¹⁸⁸ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 367.

¹⁸⁹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

¹⁹⁰ Er waren aanwijzingen dat in sommige opzichten de werkwijze van de Algemene Veiligheidsdienst overeenkwam met die van de Stasi, de Oost-Duitse geheime politie. Zie Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 219.

¹⁹¹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 4.

¹⁹² Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 219.

¹⁹³ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, "A Manual of Oppression by Procedures", maart 2003.

genereuze wijze beloofd worden of onder druk gezet worden om mee te werken.¹⁹⁴

De Algemene Veiligheidsdienst voerde op directe wijze het beleid met betrekking tot de gedwongen deportatie van bevolkingsgroepen, zoals Koerden, Turkmenen en Assyriërs, uit op alle hoofdpunten, namelijk het toezicht op de betrokken personen of families, het uitoefenen van druk om gehoor te geven aan de officiële verzoeken, het dreigen met arrestatie, deportatie, of andere straffen voor het niet-opvolgen van officiële verzoeken en het geven van opdrachten tot deportatie. Daarnaast waren functionarissen van de Algemene Veiligheidsdienst betrokken bij de arrestatie, ondervraging en soms marteling van hen die weigeren te zwichten voor hun druk en – samen met de politie – bij de detentie (in feite als gijzelaar) van het hoofd of mannelijk lid van de betrokken families tot de deportatie was voltooid.¹⁹⁵

In tijden van nationale veiligheidscrises verleende Saddam Hoessein medewerkers van de Algemene Veiligheidsdienst en andere overheidsfunctionarissen uitgebreide bevoegdheden. Gedurende de actie van het regime tegen de Koerden in 1987-1988, de Anfal campagne, mobiliseerde Saddam Hoessein niet alleen veel functionarissen uit alle rangen van de Algemene Veiligheidsdienst, maar gaf hen ook veel ruimte om de missie te volbrengen, namelijk het doden en deporteren van een groot aantal Koerden.¹⁹⁶ De Algemene Veiligheidsdienst was onder meer belast met informatieverzameling en toezicht op de bevolking; ondervraging van gevangenen in Topzawa en andere detentiekampen; het geven van leiding aan informanten; het opsporen van ontsnapte gevangenen en personen die hen verborgen hielden en het toezicht op kampen.¹⁹⁷

Volgens de Speciale Rapporteur voor Irak van de VN-Mensenrechtencommissie wordt in berichten en verklaringen een verscheidenheid aan strijdkrachten van het leger en de veiligheidsdiensten genoemd als zijnde verantwoordelijk voor willekeurige arrestatie en detentie in Irak. De Speciale Rapporteur voegt daaraan toe dat [however] “the overwhelming majority of allegations refer to the forces of Security (Amn) and Baath Party Intelligence (Mukhabarat), with reports from southern Iraq mainly referring to the forces of Special Security (al-Amn al-Khas).”¹⁹⁸

¹⁹⁴ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, “A Manual of Oppression by Procedures”, maart 2003.

¹⁹⁵ Human Rights Watch, Iraq: Forcible expulsion of ethnic minorities, New York, maart 2003.

¹⁹⁶ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, “A Manual of Oppression by Procedures”, maart 2003.

¹⁹⁷ Human Rights Watch, Iraq’s crime of Genocide; The Anfal Campaign against the Kurds, Yale University Press, New Haven en Londen, 1995, p. 260.

¹⁹⁸ U.N. Commission on Human Rights, Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by Mr. Max van der Stoep, Special Rapporteur of the Commission on Human

De Algemene Veiligheidsdienst heeft een naam op het gebied van wreedheid en bloedvergieten.¹⁹⁹ Martelingen waren gemeengoed bij ondervragingen van de Algemene Veiligheidsdienst. Het kwam voor dat gevangenen door martelingen het leven verloren. Bovendien werden Irakezen door de Algemene Veiligheidsdienst op collectieve of op individuele basis geëxecuteerd, gedetineerd, gemarteld en gedeporteerd.²⁰⁰

4.2.4 Rekrutering

Leden van de Algemene Veiligheidsdienst werden met zorg gerekruteerd. Rekrutering vond met name plaats onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de zogenaamde soennitisch- Arabische driehoek Mosul-Bagdad-Ramadi. Deze trend bestond sinds het begin van de jaren negentig. Tot eind jaren tachtig konden ook anderen dan soennieten deel uitmaken van deze veiligheidsdiensten. Volgens een bericht hadden veel hoger geplaatste leden van de dienst via hun stammen banden met Saddam Hoessein. Een aanzienlijk aantal lager geplaatste leden van de Algemene Veiligheidsdienst waren geen soennieten.²⁰¹ Sinds de sji'itische en Koerdische intifada van 1991 was dit aanzienlijk moeilijker, doch niet volledig onmogelijk. Sji'ieten en Koerden konden, indien zij afkomstig zijn uit als loyaal bekend staande families, deel uitmaken van deze veiligheidsdiensten.

De rekrutering vond plaats via patronagenetwerken. Dit betekende dat men enkel werd gerekruteerd door personen die men reeds langdurig kende en met wie men goede relaties onderhield. Het kon hierbij gaan om onder meer familieleden, stam- of clangenoten, vrienden, burens en studiegenoten.

Daarnaast werd al het personeel van de Algemene Veiligheidsdienst, alvorens te worden aangenomen, aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Nadat zij in dienst waren getreden, kregen zij strikte richtlijnen. Zo mocht personeel van de Algemene Veiligheidsdienst pas trouwen nadat door de dienst een onderzoek was ingesteld naar de achtergrond van de toekomstige bruid en had ingestemd met het huwelijk.²⁰²

Rights, in accordance with Commission resolution 1993/74, UN doc. E/CN.4/1994/58, para.42 (New York, 25 februari 1994).

¹⁹⁹ Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen, p. 219.

²⁰⁰ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, "A Manual of Oppression by Procedures", maart 2003

²⁰¹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, "A Manual of Oppression by Procedures", maart 2003

²⁰² Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, "A Manual of Oppression by Procedures", maart 2003.

Afvalligheid of ongehoorzaamheid binnen de Algemene Veiligheidsdienst was zeldzaam en de meeste disciplinaire maatregelen van het regime tegen leden van de Algemene Veiligheidsdienst hadden betrekking op civiele misdrijven en overtredingen zoals verkrachting, het aannemen van steekpenningen of diefstal.²⁰³

4.3 Al-Amn al-‘Askariyya²⁰⁴ (Militaire Veiligheidsdienst²⁰⁵)

4.3.1 Historische achtergrond

Oorspronkelijk maakte de Militaire Veiligheidsdienst deel uit van het Speciale Bureau van de Militaire Inlichtingendienst. In 1992 werd de Militaire Veiligheidsdienst een zelfstandige dienst die rechtstreeks rapporteerde aan het Presidentieel bureau in plaats van aan het militair commando of het ministerie van Defensie. Saddam Hoessein ging hiertoe over nadat hij beroering binnen het leger had ontdekt.^{206 207}

4.3.2 Organisatiestructuur

Over de organisatiestructuur van de Militaire Veiligheidsdienst is zeer weinig bekend. Het hoofdkwartier van de Militaire Veiligheidsdienst was gevestigd in de wijk A’zhamiyya in Bagdad.²⁰⁸ Medewerkers van deze dienst hielden toezicht op of waren toegevoegd aan alle geledingen binnen de strijdkrachten.²⁰⁹ De Militaire Veiligheidsdienst beschikte onder meer over een veiligheidseenheid die belast was met het toezicht op het eigen personeel van de dienst. Voorts had

---

²⁰³ Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, “A Manual of Oppression by Procedures”, maart 2003

²⁰⁴ Arabisch voor ‘De Militaire Veiligheid’.

²⁰⁵ In het Engels: Military Security Service.

²⁰⁶ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, “Iraq’s security and intelligence network: a guide and analysis”, september 2002, p. 9.

²⁰⁷ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part two, augustus 1997, p. 367.

²⁰⁸ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part two, augustus 1997, p. 367.

²⁰⁹ Jane’s Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq’s security network, part two, augustus 1997, p. 367.

deze dienst, zoals andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten, een eigen militaire brigade.²¹⁰

4.3.3 Taakstelling/werkwijze

De Militaire Veiligheidsdienst had onder meer tot taak het houden van toezicht op alle eenheden van het leger, waaronder de troepenbewegingen die het leger uitvoerde. Ook was deze dienst belast met het onderzoek naar en het tegengaan van corruptie en verduistering binnen de strijdkrachten, alsmede het signaleren van personen met anti-regeringsgezinde meningen binnen de Iraakse strijdkrachten en het ondernemen van actie tegen die personen.²¹¹ Daarnaast hield de Militaire Veiligheidsdienst zich bezig met arrestatie en ondervraging van deloyale soldaten en arrestatie en detentie van dienstweigeraars en deserteurs. Martelingen waren gemeengoed bij ondervragingen door de Militaire Veiligheidsdienst.

4.3.4 Rekrutering

De Militaire Veiligheidsdienst rekruteerde met name onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de zogenaamde soennitisch- Arabische driehoek Mosul-Bagdad-Ramadi. Deze trend bestond sinds het begin van de jaren negentig. Tot eind jaren tachtig konden ook anderen dan soennieten deel uitmaken van deze diensten. Sinds de sji'itische en Koerdische intifada van 1991 was dit aanzienlijk moeilijker, doch niet volledig onmogelijk. Sji'ieten en Koerden konden, indien zij afkomstig waren uit als loyaal bekend staande families, deel uitmaken van deze veiligheidsdienst.

De rekrutering vond plaats via patronagenetwerken. Dit betekende dat men enkel werd gerekruteerd door personen die men reeds langdurig kende en met wie men goede relaties onderhield. Het kon hierbij gaan om onder meer familieleden, stam- of clangenoten, vrienden, burens en studiegenoten.

---

²¹⁰ Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two, augustus 1997, p. 367.

²¹¹ Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis", september 2002, p. 9.

5 Conflictdeterminatie

5.1 Iran-Irak oorlog (1980 – 1988)

De oorlog tussen Iran en Irak van september 1980 tot en met augustus 1988 kan worden beschouwd als een internationaal gewapend conflict. Het was een gewapend conflict tussen twee staten. De Veiligheidsraad (VR) van de Verenigde Naties (VN) heeft zich bemoeid met deze zaak onder het hoofdstuk internationale vrede en veiligheid van het VN Handvest. De VR heeft elf resoluties, zestien verklaringen en één brief over deze zaak uitgegeven. De VR sprak onder andere over schendingen van de vier Conventies van Genève van 1949. Die verdragen zijn alleen van toepassing op internationale gewapende conflicten. Voor niet-internationale gewapende conflicten is alleen gemeenschappelijk artikel 3 van de conventies (GA3) van toepassing.

De belangrijkste aspecten van deze zaak zijn als volgt.

In brieven van 21 en 24 september 1980 kondigde Irak aan dat de “1975 Agreements relating to Iran-Iraq Boundaries” niet meer van kracht waren vanwege de schendingen daarvan door Iran. Volgens Irak had Iran zijn verplichtingen geschonden. Derhalve besloot Irak om haar rechten tegenover Iran opnieuw te claimen door middel van zelfverdediging en brak een gewapend conflict tussen de twee landen uit.

Op 28 september 1980 nam de VR resolutie 479 aan. Die resolutie riep Iran en Irak op onmiddellijk te stoppen met het gebruik van geweld. In oktober 1980 beschuldigden Iran en Irak elkaar van het beginnen van de oorlog. Irak ontkende territoriale ambities en accepteerde resolutie 479, terwijl volgens Iran het verdrag van 1975 nog van toepassing was en Irak voor zijn agressie zou moeten worden veroordeeld.

Op 12 juli 1982 nam de VR resolutie 514 aan, die oproep tot een wapenstilstand en terugkeer van de troepen van beide landen tot internationaal erkende grenzen. Op 1 oktober 1982 vroeg Irak een bijeenkomst van de VR aan vanwege een grootschalige aanval door Iran. Op 4 oktober 1982 nam de VR resolutie 522 aan waarin de conclusies van resolutie 514 werden herhaald.

Op 31 oktober 1983 nam de VR resolutie 540 aan. Daarin staat onder andere dat de VR

'[deplores] once again the conflict between the two countries, resulting in heavy losses of civilian lives and extensive damage caused to cities, property and economic infrastructures ... condemns all violations of international humanitarian law, in particular the provisions of the Geneva Conventions of 1949 in all their aspects, and calls for the immediate cessation of all military operations against civilian targets ... and calls upon the belligerents to cease immediately all hostilities in the region of the Gulf.'

Op 30 maart 1984 gaf de President van de VR een verklaring uit waarin het gebruik van chemische wapens in het conflict sterk werd veroordeeld. Op 12 juni 1984 beloofden Iran en Irak te stoppen met militaire aanvallen tegen burgerbevolkingscentra. De VN stuurden twee teams naar beide landen om naleving te verifiëren.

Op 25 april 1985 werd een presidentiële verklaring uitgegeven waarin opnieuw het gebruik van chemische wapens en andere schendingen van internationaal humanitair recht werden veroordeeld. Resolutie 582, aangenomen door de VR op 24 februari 1986, veroordeelde schendingen van "the 1925 Geneva Protocol for the Prohibition of the Use in War of Asphyxiating Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare". Dit verdrag is van toepassing in tijd van "oorlog", dat wil zeggen in internationaal gewapend conflict.

Op 8 oktober 1986 nam de VR resolutie 588 aan. Daarin wees de VR onder andere op de verplichtingen onder het Handvest van de VN geen inbreuk te plegen op de territoriale integriteit of politieke onafhankelijkheid van andere staten.

Op 20 juli 1987 nam de VR resolutie 598 aan op basis van de artikelen 39 en 40 van het VN Handvest (onder hoofdstuk VII "Action with Respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression"). Daarin eiste de VR een onmiddellijke wapenstilstand en de terugtrekking van beide partijen binnen internationaal erkende grenzen. De resolutie pleitte ook voor vrijlating en repatriëring van krijgsgevangenen in overeenstemming met de Derde Geneefse Conventie van 1949. De relevante bepalingen van dit verdrag zijn alleen van toepassing op internationale gewapende conflicten.

Iran accepteerde resolutie 598 op 17 juli 1988. Irak had die resolutie al op 23 juli 1987 geaccepteerd. De wapenstilstand begon op 20 augustus 1988 en werd waargenomen door internationale waarnemers. Gedurende 1989 beschuldigden

Iran en Irak elkaar van schendingen van de wapenstilstand en van andere bepalingen van resolutie 598.

5.2 **Bezetting van en de oorlog om Koeweit (augustus 1990 – maart 1991)**

De oorlog om Koeweit tussen Irak aan de ene kant en Koeweit en de geallieerde staten²¹² aan de andere kant van augustus 1990 tot en met maart 1991 kan beschouwd worden als een internationaal gewapend conflict. Het was een gewapend conflict tussen meerdere staten. De VR heeft zich bemoeid met deze zaak onder het hoofdstuk van internationale vrede en veiligheid van het VN Handvest en heeft onder andere gesproken van schendingen van het internationale recht dat van toepassing is op internationale gewapende conflicten.

Op 2 augustus 1990 viel Irak Koeweit binnen. Deze invasie werd door de VR op dezelfde dag veroordeeld in resolutie 660. Daarin staat dat er sprake was van een schending van de internationale vrede en veiligheid. De VR eiste de onmiddellijke terugtrekking van Irak. Op 6 augustus 1990 nam de VR in resolutie 661, “determined to bring the invasion and occupation of Kuwait by Iraq to an end and to restore the sovereignty, independence and territorial integrity of Kuwait,” economische maatregelen tegen Irak. Met dezelfde motivatie besloot de VR op 9 augustus 1990 in resolutie 662 dat de annexatie van Koeweit door Irak onrechtmatig was. Gedurende de volgende tien weken werden nog zes resoluties aangenomen.²¹³

Op 29 oktober 1990 nam de VR resolutie 674 aan, waarin stond dat de VR,

[c]ondemning the actions by the Iraqi authorities and occupying forces to take third-State nationals hostage and to mistreat and oppress Kuwaiti and third-State nationals, and the other actions reported to the Security Council, such as the ... forced departure of Kuwaitis, the relocation of population in Kuwait and the unlawful destruction and seizure of public and private property ... in violation of the decisions of the Council, the Charter of the United Nations, the Fourth Geneva Convention, the Vienna Conventions on Diplomatic and Consular Relations and international law,

---

²¹² De geallieerde coalitie bestond uit 34 landen, namelijk Afghanistan, Argentinië, Australië, Bahrein, Bangladesh, Canada, Tsjecho-Slowakije, Denemarken, Egypte, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Honduras, Italië, Koeweit, Marokko, Nederland, Niger, Noorwegen, Oman, Pakistan, Polen, Portugal, Katar, Saoedi Arabië, Senegal, Zuid Korea, Spanje, Syrië, Turkije, Verenigde Arabische Emiraten, Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten.

²¹³ Resolutie 664 van 18 oktober, resolutie 665 van 25 oktober, resolutie 666 van 13 september, resolutie 667 van 16 september, resolutie 669 van 24 september en resolutie 670 van 25 september.

eiste dat Irak een einde zou maken aan deze schendingen.

Na resolutie 677 van 18 november 1990, stelde de VR op 29 november in resolutie 678 Irak een ultimatum. Daarin stond dat Irak zich moest neerleggen bij resolutie 660 en volgende resoluties vóór of op 15 januari 1991. Zo niet dan waren de geallieerde staten gemachtigd “to use all necessary means to uphold and implement [die resoluties] ... and to restore international peace and security in the area.” Irak beloofde dat het zich bij de genoemde resoluties zou neerleggen en de gewapende strijd werd gestaakt. Op 2 maart 1991 nam de VR resolutie 686 aan, waarin de eisen voor een definitief einde aan de oorlog werden opgesomd. Op 3 april 1991 nam de VR resolutie 687 aan, waarin een regime werd gecreëerd voor de naleving van de vrede en een Demarcation Commission werd opgericht.²¹⁴ De internationale grenzen werden vastgesteld door resolutie 833 van 27 mei 1993. Compensatie was geregeld in resolutie 899 van 4 maart 1994 en op 15 oktober 1994 eiste de VR in resolutie 949 dat Irak al zijn troepen uit het zuiden van het land zou terugtrekken.²¹⁵

5.3 Anfal campagne tegen de Koerden (1987 – 1988)

In tegenstelling tot de Iran-Irak oorlog van 1980 tot en met 1988 en de bezetting van en de oorlog om Koeweit van augustus 1990 tot en met maart 1991, is het niet vanzelfsprekend dat de aanval door het regime van Saddam Hoessein tegen de Koerden binnen Irak (de Anfal campagne) kan worden beschouwd als een gewapend conflict. Er is geen duidelijk antwoord op de vraag waar volgens internationaal recht precies de drempel ligt tussen interne ongeregeldeheden en een intern gewapend conflict. Gemeenschappelijk artikel 3 van de vier Geneefse Conventies van 1949 (GA3), dat van toepassing is op alle gewapende conflicten van een niet-internationaal karakter, bevat geen definitie van een niet-internationaal gewapend conflict. Aanvullend Protocol II bij de Geneefse

²¹⁴ Zie ook Report van de Secretaris-Generaal van 2 mei 1991, resolutie 773 van 26 augustus 1992 en resolutie 806 van 5 februari 1993.

²¹⁵ De VR bleef bezig met het olie-embargo en de ontwapening van Irak. Zie resoluties 986 van 14 april 1995, 1051 van 27 maart 1996, 1060 van 12 juni 1996, 1111 van 4 juni 1997, 1115 van 21 juni 1997, 1129 van 12 september 1997, 1134 van 23 oktober 1997, 1137 van 12 november 1997, 1143 van 4 december 1997, 1153 van 20 februari 1998, 1154 van 2 maart 1998, 1158 van 25 maart 1998, 1175 van 19 juni 1998, 1194 van 9 september 1998, 1205 van 5 november 1998, 1210 van 24 november 1998, 1242 van 21 mei 1999, 1266 van 4 oktober 1999, 1275 van 19 november 1999, 1280 van 3 december 1999, 1281 van 10 december 1999, 1284 van 17 december 1999, 1293 van 31 maart 2000, 1302 van 8 juni 2000, 1330 van 5 december 2002, 1352 van 1 juni 2001, 1360 van 3 juli 2001, 1382 van 29 november 2001, 1409 van 14 mei 2002, 1441 van 8 november 2002, 1443 van 25 november 2002, 1447 van 4 december 2002.

Conventies (APII) bevat wel een definitie van niet-internationale gewapende conflicten die onder het Protocol vallen:

‘all armed conflicts ... which take place in the territory of a High Contracting Party between its armed forces and dissident armed forces or other organized armed groups which, under responsible command, exercise such control over a part of its territory as to enable them to carry out sustained and concerted military operations and to implement this Protocol. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature, as not being armed conflicts.’²¹⁶

Het is een nuttige definitie, maar het is een definitie van niet-internationale gewapende conflicten *die onder APII vallen*, niet van *alle* niet-internationale gewapende conflicten. De drempel in APII is derhalve hoger dan in het gewoonterecht. Bovendien zijn zowel Irak als Iran geen partij bij APII. Derhalve is de definitie van dit protocol niet van toepassing op dit conflict. In ieder geval, zoals duidelijk wordt vanuit de feiten, voldoet dit conflict aan de eisen van APII, die hoger zijn dan GA3. Het kan dus beschouwd worden als een niet-internationaal gewapend conflict.

De oorsprong van de Anfal campagne was het einde van de oorlog tussen Iran en Irak. Na 1986 kregen zowel de Patriotic Union of Kurdistan (PUK) als de Kurdistan Democratic Party (KDP), de twee belangrijkste Koerdische partijen, steun van de Iraanse regering en deden zij af en toe mee aan gewapende aanvallen tegen Iraakse doelen. Volgens Middle East Watch, “[t]hat Baghdad was entitled to engage in counterinsurgency action, to wrest control over Iraq’s northeast border region and much of the mountainous interior from rebels, is undisputed. ... [However] in the process, Saddam Hussein’s regime committed a panoply of war crimes, together with crimes against humanity and genocide.”²¹⁷ Het spreekt voor zich dat oorlogsmisdrijven alleen kunnen worden gepleegd in een periode van gewapend conflict, met name internationale gewapende conflicten, maar ook in mindere mate niet-internationale gewapende conflicten.²¹⁸

Zowel Iran als Irak werden veroordeeld vanwege hun gebruik van chemische wapens gedurende hun oorlog.²¹⁹ Irak heeft ook chemische wapens gebruikt tegen

²¹⁶ Art. 1

²¹⁷ Middle East Watch, *Genocide in Iraq* xiii-xiv (1993).

²¹⁸ Zie o.a. art. 6 van het voorstel Wet internationale misdrijven, dat nu bij de Eerste Kamer ligt, en de begeleidende Memorie van Toelichting pp. 10-11; art. 8, lid 2, sub c en e van het Statuut van het Internationaal Strafhof; en Prosecutor v. Tadic, Decision on the Defense Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, ICTY (App.Ch.) 2 okt. 1995, para 89.

²¹⁹ Zie paragraaf 5.1.

zijn eigen bevolking. De Speciale Rapporteur van de VN Mensenrechtencommissie voor de situatie van mensenrechten in Irak rapporteerde dat “there is also abundant evidence that Iraq used chemical weapons against its own civilians.”²²⁰ Als bewijs refereerde de Speciale Rapporteur onder andere aan zijn eigen onderzoek en aan een rapport van een medische missie in februari 1989 waarin geconcludeerd werd dat Iraakse vliegtuigen een aanval tegen Koerdische dorpen in Noord-Irak hadden gericht met bommen die dodelijk gif bevatten.²²¹

Middle East Watch heeft veertig afzonderlijke aanvallen op Koerdische doelen tussen april 1987 en augustus 1988 gedocumenteerd; “[e]ach of these attacks were war crimes, involving the use of a banned weapon; the fact that noncombatants were often the victims added to the offence.”²²² Vanwege de schaal en intensiteit van dit conflict kan het als een niet-internationaal gewapend conflict worden gekarakteriseerd.

5.4 Opstand tegen het Iraakse bewind – intifadah (maart 1991)

In de weken na de terugtrekking van Irak uit Koeweit kwamen delen van de Iraakse bevolking in opstand tegen het Iraakse bewind. Vanwege de schaal en intensiteit van deze opstand tussen het regime van Saddam Hoessein aan de ene kant en Koerdische strijders in het noorden en sjiietische strijders in het zuiden aan de andere kant, kan het op zijn minst als een niet-internationaal gewapend conflict worden gekarakteriseerd. Bovendien, de interventie van andere landen in dit conflict betekent dat het als een “geïnternationaliseerd” gewapend conflict kan worden beschouwd.

Afhankelijk van het niveau van betrokkenheid van andere landen zijn de regels van internationale gewapende conflicten van toepassing op deze conflicten. In dit conflict lijkt de betrokkenheid van derde landen onvoldoende om de regels voor internationale gewapende conflicten van toepassing te laten zijn.

De Speciale Rapporteur voor Irak heeft het volgende over de opstand in zijn rapport geschreven:

---

²²⁰ Report on the Situation of Human Rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Speciaal Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission Resolution 1991/74, U.N. doc. S/23685/Add. 1, Annex, para. 49 (9 maart 1992). Zie ook Jonathan C. Randal, Iran-Iraq War, <http://crimesofwar.org/thebook/iran-iraq-war.html>.

²²¹ Report on the Situation of Human Rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Speciaal Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission Resolution 1991/74, U.N. doc. S/23685/Add. 1, Annex, paras. 49-50 (9 maart 1992).

²²² Middle East Watch, Genocide in Iraq xiv (1993).

Subsequent to the withdrawal of Iraq from the territory of Kuwait, popular uprisings were initiated in the essentially Shi'a southern cities and the essentially Kurdish northern cities of the country. These uprisings, which the Government of Iraq has characterized as "armed rebellion" and has said could "under no circumstances be regarded as an 'intifada' " (A/46/647.P.20), were of such a nature as to have rendered several of the cities in question under the control of the insurgent forces for some days, while large parts of the Autonomous Region of Kurdistan remain today essentially in the hands of the insurgents. Under these circumstances ... it is evident that the conflicts were of such a nature as to have reached the threshold of applicability of Article 3 common to the four Geneva Conventions of 1949.²²³

De VR heeft zich over dit conflict uitgesproken. Volgens de VR vormde dit conflict een gevaar voor de internationale vrede en veiligheid in de regio. In resolutie 688 van 5 april 1991 veroordeelde de VR de onderdrukking van de Iraakse burgerbevolking en eiste een onmiddellijk einde van de onderdrukking en toegang voor internationale humanitaire organisaties tot het betrokken gebied. Daarna nam de Algemene Vergadering van de VN in december 1991 een resolutie aan waarin zij haar bezorgdheid uitsprak over de behandeling door Irak van Iraakse burgers, met name de Koerden en de sji'ieten.²²⁴

Op basis van resolutie 688 intervenueerden de Verenigde Staten (VS), het Verenigd Koninkrijk (VK) en Frankrijk in Irak om "safe havens" op te richten. Op dezelfde basis creëerden en verdedigden de VS en het VK no-fly zones in het noorden en zuiden van Irak om de kwetsbare bevolkingsgroepen te beschermen. Deze acties waren erg controversieel omdat resolutie 688 niet op basis van hoofdstuk VII van het VN Handvest was aangenomen en niet refereerde aan het gebruik van geweld. Niettemin, het feit dat andere staten in het conflict hebben geïnterveneerd, leidt ertoe dat het als een "geïnternationaliseerd" gewapend conflict kan worden beschouwd; of, in woorden van het International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), het is een "internal conflict that has become internationalized because of external support".²²⁵

---

²²³ Report on the Situation of Human Rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Speciaal Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission Resolution 1991/74, U.N. doc. S/23685/Add. 1, Annex, para. 27 (9 maart 1992).

²²⁴ U.N. Doc. A/RES/46/134 (17 december 1991).

²²⁵ Prosecutor v. Tadic, Decision on the Defense Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, ICTY (App.Ch.) 2 okt. 1995, para. 72.

Volkenrechtelijk gezien is het niet helemaal duidelijk welke regels van toepassing zijn op geïnternationaliseerde conflicten.²²⁶ Terwijl in sommige gevallen de regels van internationale gewapende conflicten van toepassing zijn,²²⁷ is dat niet het geval voor al deze conflicten. De belangrijkste factor in de beslissing of de regels van internationale gewapende conflicten van toepassing zijn, is het niveau van betrokkenheid van andere landen in het conflict. Volgens de Kamer van Beroep van het ICTY is er sprake van een internationaal gewapend conflict als een staat (of staten) “overall control” uitoefenen over een militaire organisatie binnen een andere staat.²²⁸ In dit conflict kan niet worden gezegd dat de VS en het VK “overall control” over de Koerdische en sji’itische strijders uitoefenden. Derhalve zijn regels voor internationale gewapende conflicten niet van toepassing op dit conflict, maar wel de regels voor niet-internationale gewapende conflicten.

---

²²⁶ Zie Ewen Allison en Robert Goldman, Gray Areas in International Humanitarian Law, www.crimesofwar.org/thebook/gray-area-ihl.html; zie ook Steven R. Ratner, International v. Internal Armed conflict, www.crimesofwar.org/thebook/intl-vs-internal.html; Derek Jinks, The Temporal Scope of Application of International Humanitarian Law in Contemporary Armed Conflict, Background paper, Harvard Program on Humanitarian Policy and Conflict Research, pp. 8-9.

²²⁷ Prosecutor v. Tadic, Decision on the Defense Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, ICTY (App.Ch.) 2 okt. 1995, (notering dat het conflict in het voormalige Joegoslavië internationaal was, onder andere vanwege de interventie van het leger van Kroatië in Bosnië. De toepassing van de regels van internationale gewapende conflicten aan het conflict in Bosnië is verder bewijs dat deze regels van toepassing kunnen zijn op ‘geïnternationaliseerde’ gewapende conflicten.

²²⁸ Prosecutor v. Tadic, Judgement, ICTY (App.Ch.) 15 juli 1999, paras. 137, 145.

6 Samenvatting

Tot de val van het Baath-bewind op 9 april 2003 beschikte Centraal-Irak over een machtig en omvangrijk netwerk van inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waarvan de Algemene Inlichtingendienst, de Militaire Inlichtingendienst, de Speciale Veiligheidsdienst, de Algemene Veiligheidsdienst en de Militaire Veiligheidsdienst de belangrijkste waren. Daarnaast maakten ook andere organisaties deel uit van het Iraakse veiligheidsapparaat.

Het centrale doel van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten was het absoluut veilig stellen van de macht van Saddam Hoessein, de regerende Baath-partij, de economische belangen van het bewind en de bewindslieden, de regionale positie van Irak en de Iraakse belangen in het buitenland.

Saddam Hoessein slaagde er door een uitgekende verdeel- en heerspolitiek in om een veiligheidsnetwerk op te bouwen dat nauw was aangepast aan zijn behoefte en sterk gecentraliseerd was door zijn persoonlijke controle. Teneinde te voorkomen dat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten een gevaar voor zijn machtspositie zouden vormen, zorgde Saddam Hoessein voor rivaliteit tussen de verschillende diensten en hun leidinggevend en voor overlapping van elkaars werkzaamheden op het gebied van binnen- en buitenlandse operaties. Voorts werden leden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in het begin van de jaren negentig met name gerekruteerd onder soennitische Arabieren die afkomstig waren uit de soennitisch-Arabische Driehoek. Voor leden van de Speciale Veiligheidsdienst golden nog strengere rekruteringscriteria. Rekrutering vond plaats via patronagenetwerken. Van gedwongen rekrutering van betaalde medewerkers van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten was zo ver bekend geen sprake.

Het is in Irak algemeen bekend dat de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij het nastreven van hun centrale doel gebruik hebben gemaakt van een veelvoud aan terreurmiddelen en op systematische wijze geweld toepasten. De handelingsbevoegdheid van de hoofden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten was in beginsel onbeperkt, indien daarmee de staatsveiligheid bewaakt zou worden. Hierbij moet ook gedacht worden aan willekeurige arrestaties, marteling en/of executie van vermeende tegenstanders van het regime.

Het is niet aannemelijk dat een betaalde medewerker van de Iraakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten onwetend was van de aard van de activiteiten van deze diensten.

Bijlage(n)

I Literatuurlijst

Aburish, Saïd K., Saddam Hussein, The Politics of Revenge, Bloomsbury Publishing Plc (Londen, 2001)

Al-Khafaji, Isam, State terror and the Degradation of politics in Iraq, in Prospects for Democracy, edited by Fran Hazelton, Zed Press (Londen, 1994)

Amnesty International, Systematic torture of political prisoners, AI Index 14/008/2001 (Londen, augustus 2001)

Amnesty International, Iraq: Victims of Systematic Repression, AI Index: MDE 14/10/99 (Londen, november 1999)

British Foreign & Commonwealth Office, Saddam Hoessein: crimes and human rights abuses (Londen, november 2002)

Baram, Amatzia, Saddam's Power Structure: the Tikritis Before, During and after the War, in Iraq at the Cossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003)

Cordesman, Anthony H., Key Targest in Iraq (Washington, februari 1998)

Cordesman, Anthony H., Iraq's Military Capabilities in 2002: A Dynamic Net Assessment (september 2002)

Dodge, Toby, Cake walk, Coup or Urban Warfare: the Battle for Iraq, in Iraq at the Cossroads: State and Society in the Shadow of Regime Change (Adelphi Paper 354), edited by Toby Dodge and Steven Simon, Oxford University Press (Oxford, januari 2003)

Federation of American Scientists, Iraqi Intelligence Agencies, www.fas.org

Global Security, Iraqi Intelligence Agencies, www.globalsecurity.org

Hiro, Dilip, Neighbors, not friends: Iraq and Iran after the Gulf Wars, Routledge (Londen, 2001)

Human Rights Watch, Iraq's crime of Genocide; The Anfal Campaign against the Kurds, Yale University Press (New Haven en Londen, 1995)

Human Rights Watch, Iraq: Forcible expulsion of ethnic minorities (New York, maart 2003)

Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part one (juli 1997)

Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Inside Iraq's security network, part two (augustus 1997)

Jane's Intelligence Review, Sean Boyne: Saddam's shield: the role of the Special Republican Guard (januari 1999)

Jane's Intelligence Review, Ken Gause: Can the Iraqi security apparatus save Saddam (november 2002)

Jane's Sentinel, The Gulf States, 'Iraq', May-October 2000, Jane's Publishing, Londen.

Makiya, Kanan, Republic of Fear: The Politics of Modern Iraq, University of California Press (Berkeley and Los Angeles, 1998)

Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Centraal-Irak (Den Haag, november 2002)

Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Iran (Den Haag, 24 augustus 2001)

Middle East Review of International Affairs, Vol. 4, No. 4, Amatzia Baram: Saddam Husayn between his power base and the international community (december 2000)

Middle East Review of International Affairs, Vol. 6, No. 3, Ibrahim al-Marashi, "Iraq's security and intelligence network: a guide and analysis" (september 2002)

Middle East Review of International Affairs, Vol. 7, No. 1, Robert G. Rabil, "A Manual of Oppression by Procedures" (maart 2003)

National Review Online, James S. Robbins: Overthrowing Saddam (18 februari 2002) (www.nationalreview.com/contributors/robbins021802.shtml)

Ritter, Scott, Endgame: Solving the Iraqi Problem – Once and for all, Simon & Schuster, (New York, 1999)

UN Security Council, Report on the situation of human rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1991/74, UN doc. S/23685/Add. 1, Annex (New York, 9 maart 1992)

UN Human Rights Commission, Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by Mr. Max van der Stoel, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1993/74, UN doc. E/CN.4/1994/58 (New York, 25 februari 1994)

U.S. State Department, Country Reports on Human Rights Practices – 2000 (Washington, februari 2001)

II Structuur en rangen in de voormalige Iraakse strijdkrachten

Een legerkorps kende de volgende indeling:

- *Rai'el* (Peloton)

Een *Rai'el* had 10 manschappen.

- *Faseel*

Een *Faseel* bestond uit drie *Rai'el's* en heeft 30 manschappen.

- *Sariyeh* (Detachment)

Een *Sariyeh* bestond uit tien *Rai'els* en heeft 100 manschappen.

- *Faodz* (Bataljon)

Een *Faodz* bestond uit vier *Sariyeh's* en heeft 400 manschappen.

- *Liwa* (Brigade)

Een *Liwa* bestond uit vier *Faodz's* en had 1600 manschappen. Met *Liwa Moudara'a* werd bedoeld op een artillerie-eenheid. Met *Liwa Mashad* werd bedoeld op een infanterie-eenheid.

- *Firka* (Divisie)

Een *Firka* telde 6000 manschappen (diverse *Liwa's* en *Faodz's*)

Een legerkorps (*Feilak*) kende meerdere *Faodz*, *Liwa's* en *Firka's*. Een legerkorps telde circa 80.000 manschappen.

Binnen de Iraakse veiligheids- en inlichtingendiensten en het reguliere leger hanteerde men binnen het officierkorps onderstaand rangenstelsel, met Nederlands equivalent en rangtekens:

- *Mulazem* (luitenant) - 1 ster
- *Mulazem Awal* (1ste luitenant) - 2 sterren
- *Naqib* (kapitein) - 3 sterren
- *Ra'ed* (majoor) - 1 arend
- *Muqaddem* (luitenant-kolonel) - 1 arend en 1 ster
- *Aqeed* (kolonel) - 1 arend en 2 sterren
- *Ameed* (brigadier-generaal) - 1 arend en 3 sterren
- *Li'wa* (generaal-majoor) - 1 arend en 2 zwaarden
- *Fariq* (luitenant-generaal) - 2 zwaarden, 1 arend en 1 ster
- *Fariq Awal* (generaal) - 2 zwaarden, 2 sterren en 1 arend
- *Mushir* (maarschalk) - 2 laurierbladen en 1 arend